Opetusministeriö

Undervisningsministeriet

Koulutus

Tiede

Koulutus ja tutkimus 2007–2012

Kehittämissuunnitelma

KOULUTUS JA TUTKIMUS 2007–2012

KEHITTÄMISSUUNNITELMA

OPETUSMINISTERIÖ

Opetusministeriön hallinnonalan koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta 14 päivänä joulukuuta 1998 annetun asetuksen (987/1998) mukaan valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi suunnitelman opetusministeriön hallinnonalan koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämisestä hyväksymisvuotta ja sitä seuraavaa viittä kalenterivuotta varten.

Valtioneuvosto on 5 päivänä joulukuuta 2007 hyväksynyt seuraavan kehittämissuunnitelman vuosille 2007–2012.

Kehittämissuunnitelma perustuu pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmassa asetettuihin koulutus- ja tiedepoliittisiin tavoitteisiin. Kehittämisen erityisenä painopisteenä ovat tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien toteutumisen, koulutuksen korkean laadun ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen, korkeakoulujen kehittäminen sekä osaavien opettajavoimien turvaaminen. Kehittämissuunnitelman tavoitteet tukevat lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman, terveyden edistämisen politiikkaohjelman ja työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman sekä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toteutumista. Kehittämissuunnitelmaa toteutetaan hallituksen kehyspäätöksen ja siihen sisältyvän peruspalveluohjelman puitteissa. Kehittämissuunnitelman toteutumista arvioidaan vuonna 2010.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2007
Opetusministeri Sari Sarkomaa
Suunnittelupäällikkö Kirsi Kangaspunta

Toimintaympäristön muutos

Globalisaatio 10
Väestön muutos 11
Työelämän muutos ja kohtaanto-ongelma 13
Lasten ja nuorten kasvuympäristön muutos 13

Kehittämisen painopisteet

Tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet 18
Koulutuksen laatu 18
Osaavan työvoiman varmistaminen 19
Korkeakoulujen kehittäminen 19
Opettajat voimavarana 19

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittäminen

Väestön koulutustaso ja osaaminen 22

Osaavan työvoiman saatavuus 24
Alueelliset tavoitteet 26
Aikuiskoulutus 26
Väliarvio 27

Koulutuksen tehokkuus, läpäisy ja moninkertainen koulutus 28

Rakenteellinen kehittäminen 31
Esi- ja perusopetus ja lukiokoulutus 31
Ammatillinen koulutus 32
Korkeakoulut 33
Aikuiskoulutus 34

Ohjaus ja rahoitus 36
Valtionosuusjärjestelmä 36
Esi- ja perusopetus sekä lukiokoulutus 36
Ammatillinen koulutus 36
Korkeakoulut 37
Vapaa sivistystyö 38

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta 39

Kansainvälistyminen 42
Yleissivistävä koulutus 42
Ammatillinen koulutus 43
Korkeakoulut 43
Tiede ja tutkimus 44

Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus **46**
Yleissivistävä koulutus 46
Ammatillinen koulutus 47
Korkeakoulut 47
Aikuiskoulutus 47

Koulutuksen ja työelämän yhteydet ja yrittäjyyskasvatuksen edistäminen **49**
Yleissivistävä koulutus 49
Ammatillinen koulutus 49
Korkeakoulut 50
Aikuiskoulutus 50

Tutkinnot **51**
Lukiokoulutus 51
Ammatillinen koulutus 51
Korkeakoulut 53

Laatu ja laadunvarmistus **54**
Yleissivistävä koulutus 54
Ammatillinen koulutus 54
Korkeakoulut 55

Tekniikan alan yliopistokoulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen sekä tutkimuksen kehittäminen **56**

Opetuksen kehittäminen **57**
Yleissivistävä koulutus 57
Ammatillinen koulutus 61
Korkeakoulut 62
Aikuiskoulutus 62

Yhteiskunnan eheys ja aktiivinen kansalaisuus **63**

Opintotuki **64**

Opetushenkilöstö **67**
Määrälliset opettajatarpeet 67
Opettajankoulutuksen kehittäminen 68
Opetushenkilöstön täydennyskoulutus 68

Tietoon perustuvan päätöksenteon tukeminen **70**

Liite 1
Väestön koulutustaso: tavoitteet vuonna 2015 ja 2020 74

Liite 2
Koulutusaloittain esitetyt aloittajatavoiteet opintoaloittain eriteltyinä 75

Toimintaympäristön muutos

Toimintaympäristön muutos

Globalisaatio

Globalisaatio on mahdollisuus sekä kansallisen että kansainvälisen hyvinvoinnin edistäjänä. Taloudellinen kasvu kehittyvissä maissa on vahvistunut siten, että keskimääräinen kasvuaste on 2000-luvulla ylittänyt 6 prosentin. Samalla toimialarakenteen muutos jälkiteollisissa yhteiskunnissa on vauhdittunut perinteisen teollisen jalostuksen siirtyessä uusiin teollisuusmaihin (Työvoima 2025. Helsinki 2007). Globalisaation myötä voidaankin edistää hyvinvoinnin tasa-arvoisempaa jakaantumista maailmanlaajuisesti ja madaltaa elintasokuiluja.

Teollisen valmistuksen ja perustuotannon osittainen siirtyminen Suomen rajojen ulkopuolelle muuttaa kansallista elinkeinorakennetta. Maa- ja metsätalouden työllisten määrä on kääntynyt laskuun jo 1960-luvulla. Teollisen työn määrä kääntyi laskuun vuosituhannen vaihteessa ja sen ennakoidaan laskevan edelleen. Globaalissa taloudessa kasvavia toimialoja ovat palveluiden ja kaupan alat (Työvoima 2025. Helsinki 2007).

Yksi globalisaation vaikutuksiltaan merkittävimmistä muodoista on kansallisvaltioiden raha- ja työmarkkinoiden sääntelyn vähentäminen siten, että valtioiden rajat ylittävien pääomien siirrot ja investointien tekeminen ovat aiempaa helpompaa. Kehittynyt informaationvälitys ja työn paikkasidonnaisuuden vähentyminen edesauttavat maailmanlaajuisten markkinoiden muodostumista. Euroopan syvenevä ja laajeneva integraatio luo oman selkeärajaisen markkina-alueen. Tämän takia myös paineet kotimaisen työn uudelleenorganisoinnille ja työn joustoille kasvavat. Osa-aikaisuus, määräaikaisuus ja etenkin nuorten ikäluokkien epävarma kiinnittyminen työmarkkinoille ovat merkittäviä ilmiöitä.

Yhä enemmän on herätty huomaamaan globaalit ympäristöuhkat, erityisesti ilmastonmuutos, joka vaarantaa maiden kestävän kehityksen. Samalla globaalilla yhteistyöllä voidaan löytää näihin uhkiin yksittäisten valtioiden irrallisia toimia tehokkaampia ratkaisuja. Nämä ratkaisut ovat luoneet myös uusia mahdollisuuksia elinkeinoelämälle, kuten ympäristöteknologian kehittäjille ja tuottajille.

Koulutusjärjestelmän on tuettava uuden työn syntyä Suomeen ja tarjottava väestölle ja elinkeinoelämälle valmiuksia sopeutua globalisaation aiheuttamiin muutoksiin.

Väestön muutos

Tulevalla kehittämissuunnitelmakaudella ja sen jälkeen väestömuutos aiheuttaa merkittäviä haasteita koulutusjärjestelmän kehittämiselle. Peruskouluikäisten määrä on jo alkanut merkittävästi vähentyä ja toiselle asteelle siirtyvien ikäluokkien määrä kääntyy laskuun suunnitelmakauden lopulla. Pian tämän jälkeen laskuun kääntyy korkea-asteelle siirtyvien ikäluokka.

Määrällisesti vähiten peruskouluikäisiä ennakoidaan olevan vuonna 2012, jolloin heitä on yli 40 000 vähemmän kuin kuluvana vuonna. Tämän jälkeen ko. ikäluokat lähtevät hitaasti kasvamaan siten, että vuonna 2025 määrän arvioidaan olevan suurin piirtein nykytasolla.

Näin suuret muutokset nuorissa ikäluokissa edellyttävät sopeuttamis- ja kehittämistoimia koulu-, oppilaitos- ja korkeakouluverkkoon. Kehittämissuunnitelmakaudella tehdään mm. oppilaitos- ja korkeakouluverkon osalta sellaisia keskeisiä ratkaisuja, joilla voidaan säilyttää koulutuksen tasa-arvoinen saatavuus koulutuksen laatua samalla ylläpitäen ja kehittäen.

Erityisen haasteen oppilaitosverkoston kehittämiselle asettaa se, että lapsi- ja nuorisoikäluokkien kehitys on alueellisesti epätasaista. Esimerkiksi peruskouluikäisten määrä suhteessa nykytilaan vähenee vuoteen 2012 mennessä vain vähän Pohjois-Pohjanmaalla, Pirkanmaalla ja Kanta-Hämeessä; myöskään Uudellamaalla suhteellinen väheneminen ei ole dramaattista. Sen sijaan Etelä-Karjalassa, Etelä-Savossa, Pohjois-Karjalassa, Kainuussa ja Lapissa peruskouluikäisiä on vuonna 2012 nykytasoon verrattuna alle 90 %. Vuoteen 2020 mennessä alueellinen eriytyminen jatkuu. Tuolloin monet maakunnat ovat saavuttaneet uudelleen vuoden 2007 tason ja esimerkiksi Pirkanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla peruskouluikäisiä on 110 % nykytilaan verrattuna. Sen sijaan eräissä maakunnissa peruskouluikäisten määrä jatkaa edelleen laskuaan.

Kuvio 1. Peruskouluikäisten (7–15-vuotiaat) määrällinen kehitys 2007–2025 Lähde: Tilastokeskus

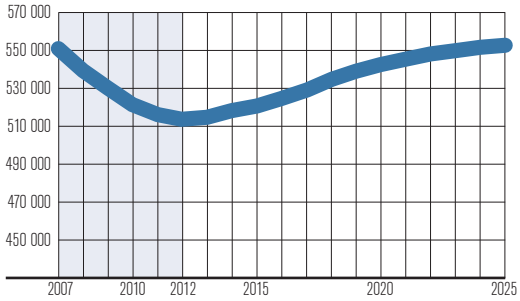

Toiselle asteelle ja korkea-asteelle siirtyvät ikäluokat kasvavat vielä jonkin aikaa alkaen sitten hiukan eritahtisesti laskea. Laskua jatkuu aina noin vuoteen 2020 saakka, josta alkaa taas käänne kasvaviin ikäluokkiin. Toiselle asteelle siirtyvät ikäluokat ovat suurimmillaan vuonna 2008 ja korkea-asteelle siirtyvät vuonna 2011.

Kuvio 2. Toiselle asteelle ja korkea-asteelle siirtyvien ikäluokkien kehitys 2007–2025 Lähde: Tilastokeskus

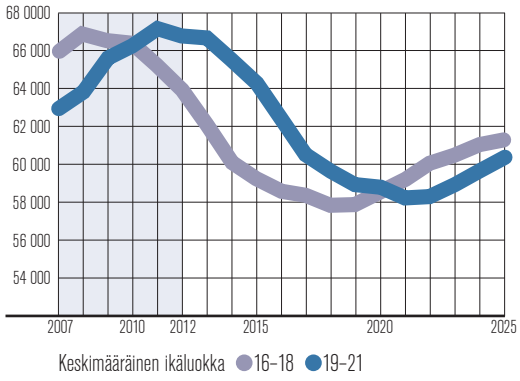

Näitä maakuntia ovat mm. Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala ja Kainuu.

Tilanne tulee olemaan alueellisesti hyvin eriytynyt myös toiselle asteelle ja korkea-asteelle siirtyvien ikäluokkien osalta. Toiselle asteelle siirtyvien ikäluokkien koko pysyy vuoteen 2012 asti vähintään nykytasolla Uudellamaalla, Itä-Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa, Kanta-Hämeessä ja Pirkanmaalla. Selvästi nykyistä vähemmän nuoria tulee tuolloin olemaan mm. Etelä-Savossa, Pohjois-Karjalassa ja Lapissa. Kaikissa maakunnissa on vuonna 2020 vähemmän toiselle asteelle siirtyviä nuoria kuin vuonna 2012. Määrällisen laskun vauhti ja suuruus sen sijaan vaihtelevat merkittävästi. Korkea-asteelle siirtyvien ikäluokkien määrä jatkaa kasvuaan useimmissa maakunnissa vuoteen 2012 asti. Sen sijaan vuonna 2020 enää Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla on yhtä paljon 19–21-vuotiaita kuin vuonna 2007. Luonnollisesti myös tässä ikäryhmässä maakunnittaiset erot tulevat olemaan huomattavia. Vuonna 2020 Etelä-Savossa, Pohjois-Karjalassa, Kainuussa ja Lapissa korkea-asteelle siirtyvä ikäluokka on noin 80 % nykyisen ikäluokan koosta.

Oppilaitos-, koulutuksen järjestäjä- ja korkeakouluverkon rakenteellinen kehittäminen tukemaan hallittua siirtymistä pienenevien ikäluokkien tilanteeseen on jo aloitettu. Sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkkoa että korkeakouluverkkoa ollaan rakenteellisesti uusimassa poistaen päällekkäisyyksiä ja tukien vahvojen ja laadukkaiden yksikköjen muodostumista.

Toinen ikärakenteen muutoksesta johtuva haaste on osaavan työvoiman riittävyys myös vastaisuudessa. Työikään tulevan ikäluokan koko on ollut jo vuodesta 2005 alkaen pienempi kuin sieltä poistuvan ikäluokan. Suomalaiset työmarkkinat eivät ole olleet vastaavassa tilanteessa kertaakaan sotien jälkeen ja koko työvoima on pyrittävä kiinnittämään työmarkkinoille. 25–55 -vuotiaiden lukumäärä on jo kääntynyt laskuun ja noin vuonna 2012 nykytilaan verrattuna laskuun kääntyy myös 55–65-vuotiaiden ikäluokka. Sen sijaan yli 65 -vuotiaiden määrä on jo nyt lähtenyt jyrkkään nousuun siten, että vuonna 2012 heitä on 1,17 kertaa nykyiseen verrattuna ja vuonna 2020 jo 1,56 kertaa nykytilaan verrattuna.

Väestön ikääntyminen edellyttää jatkossakin toimia koulutusjärjestelmän tehostamiseksi: nivelvaiheiden nopeuttamiseksi ja opintoaikojen lyhentämiseksi. Samalla on pidettävä huolta siitä, että työikäisellä aikuisväestöllä on riittävästi mahdollisuuksia kehittää itseään työelämän muutostilanteissa. Niin ikään on huolehdittava siitä, että eläkeikäiselle väestölle on tarjolla palveluja heidän sivistystarpeisiinsa.

Työvoiman määrällisten muutosten ohella myös sen koulutustaso muuttuu. Kun vuonna 2007 työikäisestä (25–65-vuotiaat) väestöstä noin 1,65 miljoonalla arvioidaan olevan jokin ammatillisesti suuntautunut tutkinto, ennakoidaan vastaavaksi määräksi vuonna 2012 noin 1,85 miljoonaa ja vuonna 2017 noin 2,05 miljoonaa henkeä. Samalla esimerkiksi korkeaasteen suorittaneiden määrä kasvaa.

Osaamisen kehittämisen kannalta keskeinen kysymys on myös, miten muuttoliike tulee jatkossa kehittymään. Maakuntien välinen nettomuutto on 2000-luvun aikana pysynyt samankaltaisena. Väestömääräänsä ovat kasvattaneet etenkin Uusimaa, Varsinais-Suomi, Kanta- Häme, Pirkanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa. Jaksolla 2003–2005 kasvukeskusten muuttovoitto on jonkin verran pienentynyt; näin on käynyt etenkin Uudellamaalla. Maan sisäisen muuttoliikkeen ohella koulutuspalvelujen kehittämistarpeeseen vaikuttaa oleellisesti nettomaahanmuuton kehitys. Maahanmuuton johdosta tapahtunut muuttovoitto on 2000-luvulla pysytellyt jokseenkin samantasoisena, joskin kasvanut hiukan nykypäivää lähestyttäessä. Vuonna 2001 muuttovoitto oli noin 5 800 henkilöä kun se vuonna 2005 oli noin 9 000 henkilöä. Koulutuspalvelujen kannalta maahanmuuttajaväestön tarpeet ovat hyvin erilaisia. Yh-

täältä joukossa on henkilöitä, jotka tarvitsevat runsaasti kieli- ja kulttuurikoulutusta sekä ammatillisia perusopintoja ja toisaalta huippuosaajia, joiden koulutustarve on hyvinkin erikoistunutta.

Työelämän muutos ja kohtaanto-ongelma

Yritysten sopeutuminen kansainväliseen kilpailuun ja muutokset tuotantotavoissa ovat aiheuttaneet muutoksia työvoiman tarpeeseen. Osin kilpailukykyä on tehostettu kasvattamalla tuottavuutta mm. vähentämällä suorittavan työn osuutta tuotanto- ja palveluprosessissa. Osin tavoitteisiin on pyritty yritysten osaamisrakenteen muutoksella. Seurauksena on ollut muutoksia toimiala- ja ammattirakenteessa, joka puolestaan on johtanut ammatinvaihtajien määrän lisääntymiseen. Ammattirakenteen ja ammattien nopea muuttuminen on tuonut haasteita osaamisen ja työpaikkojen kohtaannolle. Vähenevän työllisyyden aloilta siirtyvän väestön ammattitaito ei aina vastaa avautuvien työpaikkojen vaatimuksia. Pitäytyminen tiukasti perinteisissä miesten ja naisten ammateissa kangistaa työmarkkinoiden toimintaa ja on omalta osaltaan aiheuttamassa työvoimakapeikkoja.

Koko tulevan kehittämissuunnitelmakauden ja pitkään sen jälkeen nuorista ikäluokista saadaan vähemmän työvoimaa kuin mitä ikääntyvistä siirtyy eläkkeelle. Yhteiskunnan kannalta on tärkeää, että nuorten koulutusvalinnat ovat sellaisia, että ne mahdollisimman hyvin vastaavat työvoiman tarpeeseen. Samalla koulutusvalintojen tulisi kuitenkin tukea myös nuorten henkilökohtaista kasvua ja omatahtista kehittymistä.

Vastaaminen kohtaanto-ongelmaan ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen ovatkin keskeisiä koulutuspoliittisia haasteita tulevalla kehittämissuunnitelmakaudella.

Muutokset työmarkkinoilla eivät koske ainoastaan eri ammattien määrällisiä osuuksia ammatti- ja toimialarakenteessa. Myös toimenkuvat ammattien sisällä ja ammattien tehtäväsisällöt muuttuvat. Osaamisen laaja-alaisuudella ja siirrettävyydellä tuleekin olemaan erityinen merkitys. Yhteen työpaikkaan tai edes työtehtävään sidottu osaaminen ei jatkossa tule riittämään. Ammatillisesti suuntautuneen peruskoulutuksen toisella tai korkea-asteella tuleekin perusammattitaidon lisäksi tarjota opiskelijalle niin laaja osaaminen, että se mahdollistaa työskentelyn vaihtelevissa työtehtävissä, on siirrettävissä työpaikasta toiseen, ja että se tarjoaa pohjan opiskelulle myöhemmällä iällä. Vastaavasti aikuiskoulutuksen tulee joustavasti tarjota opiskelumahdollisuuksia työelämässä olevien osaamistason nostoon sekä muutostilanteisiin toimenkuvan muuttuessa ja mahdollisuuksia alan ja ammatin vaihtoon.

Lasten ja nuorten kasvuympäristön muutos

Yhteiskunnan muutokset vaikuttavat lapsen ja nuoren hyvinvointiin ja heijastuvat kouluun kasvuyhteisönä. Koulunkäynti ja opiskelu on vaativaa. Koulun ulkopuoliset oppimisympäristöt ja yhteisöt monimuotoistuvat ja televisio ja internet ovat lasten kasvuympäristön merkittäviä vaikuttajia. Vanhemmuuden voimavaroja kuluttavat työelämän kilpailu ja epävarmuus sekä perherakenteiden muuttuminen. Kotien erilaiset ja eriarvoistuvat tilanteet heijastuvat koulun ja varhaiskasvatuksen arkeen.

Pääosin lapset voivat Suomessa hyvin. Osalla oppilaista on kuitenkin erityisesti perhetilanteesta johtuen yhä enemmän psykososiaalisia ongelmia. Perheiden yleisen tuen ja kasvattaja- avun tarpeet ovat lisääntyneet. Kouluterveyskyselyn mukaan pahoinvointi ja epäterveelliset tottumukset kasautuvat noin joka

kuudennelle nuorelle. Keskivaikean tai vaikean masennuksen oireiden ilmaiseminen on lisääntynyt kouluterveyskyselyn mukaan erityisesti tytöillä. Koulukiusaamisesta kertovien nuorten määrä on kouluterveyskyselyssä pysytellyt pitkään noin 8 prosentin tasolla. Lasten ja nuorten maailma sisältää paineita, joiden seurauksiin ei ole pystytty reagoimaan riittävän hyvin. Tällaisia ovat omaan ulkonäköön, sukupuolirooleihin, itsensä hyväksytyksi kokemiseen, varhaiseen aikuistumiseen sekä menestymisen odotuksiin liittyvät paineet. Lapset ja nuoret tarvitsevat aikuisia keskustelukumppaneita niin kotona kuin koulussakin.

Tiedollisilla mittareilla suomalainen oppivelvollisuuskoulu menestyy erinomaisesti. Lasten kouluviihtyvyydessä tulokset eivät kuitenkaan ole yhtä hyvät. Suomalaiset lapset kokevat myös vaikutusmahdollisuutensa koulussa kansainvälisesti vertailtuna vähäisiksi. Koulun tulee tiedollisten osaamistavoitteiden ohella tukea entistä paremmin lapsen yleisen hyvinvoinnin, tunne-elämän, sosiaalisten taitojen sekä eettisten ja esteettisten taitojen kehitystä. Koululla on myös tärkeä tehtävä ongelmien ennaltaehkäisemisessä ja varhaisessa tunnistamisessa.

Maahanmuutto on lisääntynyt ja sen arvioidaan edelleen lisääntyvän. Erilaisten kulttuurien ja toimintatapojen kohtaaminen tulee osaksi arkea. Erilaistuminen on paitsi yhteisöjä moninaistava, myös taloudellista kehitystä edistävä ilmiö. Sellaisissa yhteisöissä, joissa erilaiset ihmiset kohtaavat toisiaan, ja joissa eri ryhmien välillä vallitsee luottamus syntyy uusia tapoja toimia ja uudenlaisia innovaatioita. Vapaa ja luottamukseen perustuva ilmapiiri edesauttaa monenlaisesta osaamisesta koostuvien yhteisöjen syntyä ja rohkaisee luovaan toimintaan. Korkeatasoinen ja laajasti tarjottu ammatillisesti suuntautunut koulutus on ehdoton edellytys, mutta ei yksinomaan riitä laadullisesti uudenlaisten toimintamallien syntymiseen. Tarvitaan korkeaa sivistystasoa, joka mahdollistaa oman toiminnan näkemisen osana suurempaa kokonaisuutta ja kannustaa toisilta oppimiseen. Koululla on myös tärkeä tehtävä yhteisöllisyyden rakentajana niin koulun sisällä kuin paikallisesti. Kun muuttoliike ja lisääntyvä maahanmuutto lisäävät juurettomuutta, koulu on keskeinen yhteiskunnallinen instituutio, jolla yhteisöllisyyttä voidaan rakentaa.

Käynnissä oleva nopea teknologinen kehitys luo uusia mahdollisuuksia ylläpitää sosiaalisia kontakteja ja verkostoitua. Se lisää yhteiskunnallisen osallistumisen tapoja sekä helpottaa tiedon ja palveluiden tarjontaa ja saatavuutta. Tieto- ja viestintäteknologia mahdollistaa uusien ja aikaisempaa tehokkaampien ja tuotteliaampien toimintatapojen syntymisen, joita voidaan hyödyntää myös opetuksessa ja koulutuksessa. Tietoyhteiskuntakehitykseen liittyy myös haasteita. Tietoyhteiskunnan kehittyminen edellyttää yhä monipuolisempaa osaamista ja medialukutaitoa sekä kykyä suhtautua kriittisesti median tuottamaan informaatioon.

Kehittämisen painopisteet

Kehittämisen painopisteet

Kehittämissuunnitelma perustuu pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmassa asetettuihin koulutus- ja tiedepoliittisiin tavoitteisiin. Osaaminen ja korkea sivistystaso sekä luovuus ja innovatiivisuus ovat edellytys Suomen ja suomalaisten menestymiselle.

Hallitusohjelman mukaisesti koulutusjärjestelmää kehitetään kokonaisuutena siten, että se vastaa globaaliin haasteeseen ja väestö- ja ammattirakenteen muutokseen.

Suunnitelmakauden haasteet edellyttävät kiinteää yhteistyötä ministeriöiden kesken.

Tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet

Korkea sivistystaso ja laadukas ja maksuton koulutus ovat suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusta. Hallitus turvaa tasapuoliset mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen koko maassa. Tavoitteena on väestön koulutus- ja osaamistason kohottaminen siten, että ne lähestyvät maailman kärkeä. Aikuiskoulutuksella tuetaan kansalaisten osallistumista yhteiskuntaan ja työelämään.

Koulutuksen laatu

Opetuksen ja tutkintojen korkea laatu on koulutuksen vaikuttavuuden, tehokkuuden ja tuottavuuden edellytys. Koulutuksen laadun jatkuvaan kohottamiseen ja laadun varmistukseen kiinnitetään huomiota kaikilla koulutuksen tasoilla.

Perusopetuksessa syntyvät koulutusasenteet, tiedot ja taidot muodostavat perustan myöhemmälle oppimiselle ja tästä syystä on erityisen tärkeää huolehtia perusopetuksen laadusta.

Kehittämissuunnitelmakaudella erityisenä painopisteenä on perusopetuksen ja korkeakoulutuksen laadun kehittäminen. Tässä tarkoituksessa asetetaan perusopetuksessa tavoitteeksi mm. ryhmäkokojen pieneneminen ja tuki- ja erityisopetuksen vahvistaminen. Osana opetuksen laadun ja kouluympäristön kehittämistä edistetään lasten ja nuorten hyvinvointia. Korkeakoulutuksessa erityisiä tavoitteita ovat mm. opiskelija / opettaja -suhteen parantaminen ja tulosohjausjärjestelmän uudistaminen koulutuksen laatua painottamaan.

Osaavan työvoiman varmistaminen

Tänä vuonna peruskouluansa aloittava lapsi on työelämässä vielä ainakin 2060-luvulla, ehkä pidempäänkin. Työelämän voidaan ennakoida muuttuvan paljonkin seuraavan viidenkymmenen vuoden aikana. Koulutuksen tulee antaa vankka osaamispohja, jota voidaan käyttää muuttuvissakin olosuhteissa. Lisäksi koulun tulee innostaa jatkuvaan oppimiseen.

Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen edellyttää pienentyvien ikäluokkien korkeaa osaamis- ja sivistystasoa ja aikuisväestön osaamis- ja sivistystason ylläpitämistä ja kehittämistä. On myös huolehdittava siitä, että maahanmuuttajien lahjakkuusreservit saadaan täysimääräisesti käyttöön.

Osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi tehostetaan toimia koulutuksesta valmistumisen nopeuttamiseksi, koulutuksen työelämävastaavuuden vahvistamiseksi ja ilman ammatillista koulutusta jäävien osuuden vähentämiseksi. Lisäksi toteutetaan ammatillisen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus ja kehitetään ennakointia.

Korkeakoulujen kehittäminen

Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään edelleen duaalimallin pohjalta, joka perustuu toisistaan poikkeaviin tutkintoihin, tutkintonimikkeisiin ja tehtäviin. Suunnitelmakaudella käynnistetään laajamittainen yliopistoreformi. Yliopistojen rakenteita kehitetään ja taloudellista ja hallinnollista autonomiaa vahvistetaan. Tavoitteena on kansainvälisen huippuosaamisen lisääminen sekä osaamistasoltaan vahvemmat ja vaikuttavammat korkeakouluyksiköt.

Hallitus turvaa taloudelliset ja rakenteelliset edellytykset tehdä laadukasta, monialaista perus- ja soveltavaa tutkimusta ja vahvistaa talouden innovaatiokapasiteettia strategisilla osaamispanostuksilla. Luodaan strategisten huippuosaamisen keskittymiä.

Opettajat voimavarana

Väestön koulutus- ja osaamistason kohottaminen, koulutuksen laadun kehittäminen tai koulutusjärjestelmän jatkuva kehittäminen ei ole mahdollista ilman korkeatasoista opetushenkilöstöä. Pätevän ja osaavan opetushenkilöstön saatavuus tulee varmistaa. Tässä tarkoituksessa huolehditaan opettajankoulutuksen riittävyydestä ja parannetaan opettajien työolosuhteita. Samoin parannetaan opetushenkilöstön mahdollisuuksia johdonmukaiseen osaamisen kehittämiseen.

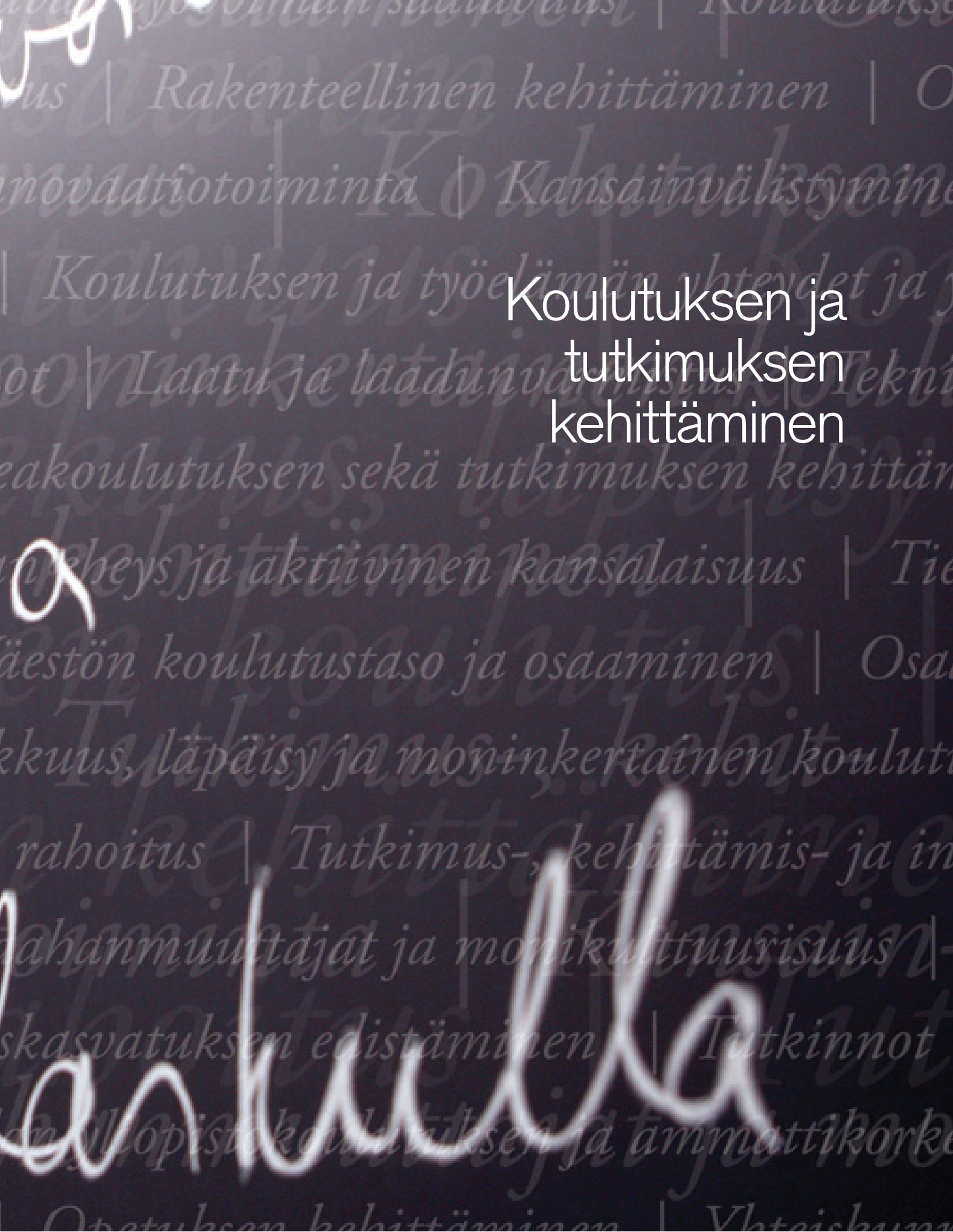
Koulutuksen ja
tutkimuksen
kehittäminen

Väestön koulutustaso ja osaaminen

Väestön koulutustaso ja osaaminen

Suomalaisten koulutustaso nousee tasaisesti. Väestön koulutustason nousu johtuu pääasiassa siitä, että nuoret koulutetummat ikäluokat korvaavat vähitellen väestössä vähemmän koulutusta saaneet ikäluokat. Kun vuonna 2005 vähintään 60-vuotiaiden ikäryhmästä 38 prosenttia oli suorittanut perusasteen jälkeisen tutkinnon, 20–29-vuotiaiden ikäryhmästä heidän osuutensa oli jo 83 prosenttia.

OECD-maiden välisessä vertailussa Suomi sijoittuu nykyisellä perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneen väestön (25–64-vuotiaat) osuudella sijalle 10 (OECD (2007) Education at a Glance OECD Indicators 2007. Paris: OECD Publishing). Korkea-asteen koulutuksen suorittaneen väestön osalta Suomi on sijalla 15.

Mitattaessa työvoiman koulutukseen osallistumista vuonna 2004 25–64-vuotiaiden ikäryhmän saaman koulutuksen pituuden perusteella Suomi sijoittuu 30 OECD-maan joukossa sijalle 23.

Suomen menestyminen globaalissa kilpailussa sekä koko väestön hyvinvoinnin parantaminen, selviytymisen turvaaminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen edellyttävät koko väestöltä ja työvoimalta vahvaa osaamispohjaa. Väestön ikärakenteen muutos edellyttää sekä pienentyvien nuorisoikäluokkien osaamis- ja koulutustason jatkuvan kohottamisen varmistamista että aikuisväestön osaamis- ja sivistystason ylläpitämistä ja kehittämistä. Osaavan työvoiman tarpeen tyydyttämisessä on välttämätöntä saada yhteiskunnan ja kansantalouden käyttöön kaikki eri väestöryhmien lahjakkuusreservit.

Kansainvälisen kilpailukyvyn turvaamiseksi ja väestön yleisen sivistystason kehittämiseksi suomalaisten koulutustasoa kehitetään siten, että se on yksi maailman korkeimmista sekä perusasteen jälkeisen tutkinnon että korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osalta. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää paitsi sitä, että nuorten koulutustaso nousee myös sitä, että eri-ikäisen aikuisväestön koulutustason kohottamiseen avataan uusia mahdollisuuksia.

Koulutustason kohottamisen ohella kiinnitetään huomiota koulutuksen laatuun kaikilla koulutusasteilla. Tavoitteena on korkea osaaminen kaikessa koulutuksessa.

Varmistetaan, että kaikki lapset suorittavat perusopetuksen oppimäärän.

Tavoitteena on, että perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus 25– 34-vuotiaista nousee 92,5 prosenttiin vuonna 2015 ja 95 prosenttiin vuonna 2020.

Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus on nuorissa ikäluokissa aiempaa pienempi. Tämä johtuu pääosin korkea-asteen koulutuksen laajentumisesta ja nuorisoikäluokkien aiempaa suuremmasta siirtymisestä korkea-asteen opintoihin. Osa ammatillisen koulutuksen suorittaneista jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa.

Toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuudessa tavoitteena on nykytaso, 45 prosenttia, 25–34 -vuotiaista vuoteen 2015 mennessä ja tutkinnon suorittaneiden lievä kasvattaminen, 46 prosenttia, vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteena on, että aiempaa suurempi osa ammatillisen tutkinnon suorittaneista etenisi korkea-asteelle, ja että suurempi osa sellaisista nuorista, jotka eivät nyt suorita mitään toisen asteen tutkintoa, suorittaisivat ammatillisen tutkinnon.

Korkea-asteen osalta tavoitteena on, että 38,5 prosenttia 25–34-vuotiaista olisi suorittanut ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinnon vuonna 2015. Vuoteen 2020 mennessä tavoite on 42 prosenttia.

Tavoitteena on, että työelämässä olevalla aikuisväestöllä on mahdollisuudet osaamisen jatkuvaan kehittämiseen sekä työelämän muutoksen ja ammatillisen liikkuvuuden edellyttämään uudelleenkouluttautumiseen.

Tavoitteena on, että vuositasolla vähintään 60 prosenttia työikäisestä aikuisväestöstä osallistuu koulutukseen ja osallistumispohja laajenee nyt aliedustetut ryhmät paremmin kattavaksi.

Naisten ja miesten koulutustaso eroaa varsin huomattavasti naisten eduksi nuoremmissa ikäryhmissä. Ylioppilastutkinnon oli vuonna 2005 suorittanut 20–24-vuotiaiden ikäryhmän naisista 60 prosenttia ja miehistä 41 prosenttia. Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä oli 46 prosenttia miehillä ja naisilla 44 prosenttia. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus samassa ikäryhmässä oli naisilla 31 prosenttia ja miehillä 25 prosenttia. Yli 45-vuotiailla miehillä korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus oli suurempi kuin naisten.

Väestön koulutustasossa on myös varsin huomattavia alueellisia eroja. Peruskoulun jälkeisen tutkinnon oli vuonna 2005 suorittanut 15 vuotta täyttäneestä väestöstä Uudellamaalla 67 prosenttia ja Etelä-Savossa, Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla 59 prosenttia, kun koko Manner-Suomen keskiarvo oli 63 prosenttia. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus samasta väestön osasta oli Uudellamaalla 21 prosenttia ja Kainuussa 9 prosenttia, kun Manner-Suomen keskiarvo oli 14 prosenttia.

Edistetään sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista koulutuksessa. Tavoitteena on naisten ja miesten koulutustasoerojen pienentäminen ja työelämän segregaation vähentäminen tyttöjen ja poikien opiskeluvalintoihin vaikuttamalla. Opettajankoulutuksessa käynnistetään tasa-arvokysymyksiin ja sukupuolitietoisuuden lisäämiseen keskittyvä kehittämishanke.

Väestön koulutustason nostotavoitteen yhteydessä kiinnitetään erityistä huomiota alueellisten ja ikäryhmien välisten erojen pienentämiseen.

Erilaisten oppijoiden, eri vammaisryhmien ja kielellisesti ja kulttuurisesti eritaustaisten opiskelijoiden mahdollisuuksia koulutukseen parannetaan tukemalla esteetöntä opiskelua.

Osaavan työvoiman saatavuus

Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen muodostuu väestön ikärakenteen muutoksen takia yhä haastavammaksi. Ensi vuosikymmenen alusta aina vuoteen 2030 saakka työelämästä poistuvien määrä on vuositasolla 11 000–12 000 henkeä suurempi kuin työikään tulevien nuorisoikäluokkien koko. Mahdollisesta suotuisasta talous- ja työvoimakehityksestä aiheutuvan poistumaa suuremmankin avautuvien työpaikkojen määrän täyttäminen edellyttää työllisyysasteen yleisen nostamisen lisäksi paitsi nuorisoikäluokan mahdollisimman täysimääräistä työllistämistä myös työikäisen aikuisväestön kouluttamista uusiin tehtäviin. Työttömistä, työvoiman ulkopuolella olevista ja niin ikään maahanmuuttajista muodostuvat työvoimareservit on saatava paremmin käyttöön. Työvoiman tarjonnan niukentuessa työelämän koulutustarpeiden määrällisten ja laadullisten tarpeiden ennakoinnin merkitys kasvaa. Samalla koulutusjärjestelmän joustavuutta ja kykyä vastata muuttuviin tarpeisiin tulee lisätä. Työelämän muutokset ovat nopeita ja niihin vastaaminen koulutuspoliittisilla päätöksillä voi jossain tapauksissa olla mahdotonta. Tämän vuoksi on korostettava laajat yleiset valmiudet antavaa koulutusta niin yleissivistävässä kuin sen jälkeisessä koulutuksessa.

Koulutuksen suuntaamiselle haasteen muodostaa se, ettei kaikkien alojen ja ammattiryhmien uuden koulutetun työvoiman tarvetta voi tyydyttää nuorille suunnatulla koulutustarjonnalla.

Nuorisoikäluokan koulutustarjonnan tavoitteita asetettaessa koulutuspoliittisia lähtökohtia ovat erityisesti ensinnäkin se, että koko peruskoulun ja lukion päättävälle ikäluokalle varataan mahdollisuus ammatillisesti suuntautuneen koulutuksen hankkimiseen ammatillisessa tai korkea-asteen koulutuksessa, ja toiseksi se, että riittävälle osalle ammatillisen koulutuksen suorittaneista varataan mahdollisuus edetä korkeakouluopintoihin, erityisesti ammattikorkeakouluihin.

Koulutustarjonnan tavoitteiden asettamisen lähtökohtana on myös koulutusjärjestelmän toimintakyvyn parantaminen. Koulutuksen läpäisyaste tulee saada nostetuksi nykyisestä keskimäärin noin 70 %:sta vähintään 80 %:iin. Tämä edellyttää tehokkaita toimenpiteitä opintojen keskeyttämisen vähentämiseksi. Myös epätarkoituksenmukaista, pitkäkestoista moninkertaista koulutusta tulee vähentää.

Koulutustarjonnan tavoitteiden asettaminen perustuu talous- ja työvoimakehityksen osalta työministeriön Työvoima 2025 -projektin arvioon työllisyyden kehityk-

sestä vuoteen 2025 (Työvoima 2025. Täystyöllisyys, korkea tuottavuus ja hyvät työpaikat hyvinvoinnin perustana työikäisen väestön vähentyessä, Työpoliittinen tutkimus 325/2007, työministeriö). Perusviesti on, että työllisyyden kasvu on merkittävää vain palvelusektorilla. Jalostussektorin työllisyys säilyy parhaimmillaankin vain nykytasolla, ja alkutuotannon työllisyys supistuu huomattavasti. Palvelusektorin työllisyys kasvaa etenkin yhteiskunnallisten ja kotitalouspalvelujen, liike-elämän ja kiinteistöpalvelujen sekä kaupan toimialoilla.

Koulutustarjonnan tavoitteiden toisena keskeisenä lähtökohtana on edellä tarkoitettuun työpaikkakehitykseen ja Tilastokeskuksen vuosia 1995, 2000 ja 2004 koskevaan työllisen työvoiman ammatti-, koulutus- ja ikätietoihin perustuva Opetushallituksessa laadittu ammattirakenne-ennuste vuoteen 2020. Sen mukaan kasvavan työllisyyden pääammattiryhmiä ovat rakennusalan työ, palvelutyö, sosiaali- ja terveysalan työ, opetus- ja kasvatustyö, kulttuuri- ja tiedotustyö sekä muu johto- ja asiantuntijatyö. Laskevan työllisyyden pääammattiryhmiä ovat maa- ja metsätaloustyö sekä toimistotyö. Vakiintuvan työllisyyden ammattiryhmiä ovat teollisuuden työ, liikenne- ja logistiikkatyö sekä turvallisuusalan työ.

Poistuma työllisestä työvoimasta on arvion mukaan kaudella 2005–2020 kaikkiaan noin 913 000 henkeä eli 40 % vuoden 2004 työllisten määrästä. Poistuma vaihtelee ammattiryhmittäin huomattavasti eli 25 %:sta lähes 60 %:iin, ja tämä vaikuttaa huomattavasti avautuvien työpaikkojen määriin ja uuden koulutetun työvoiman tarpeeseen eri ammattiryhmissä.

Laskelmien mukaan uuden koulutetun työvoiman kokonaistarve vuotta kohden on hitaamman ja perinteisen kehityksen ns. perusvaihtoehdon mukaan noin 65 000 henkeä ja nopeamman ja dynaamisen kehityksen ns. tavoitevaihtoehdon mukaan noin 70 600 henkeä. Kun nuorisoikäluokan eli 16–21-vuotiaiden keskimääräisen ikäluokan koko on ensi vuosikymmenen alkupuolella (vuosina 2011–2015) noin 64 000 ja kun nuorisoikäluokan työvoimaosuus on noin 90 %, nuorisoikäluokalla pystyttäisiin tyydyttämään perusvaihtoehdossa vain noin 90 % ja tavoitevaihtoehdossa vain noin 80 % uuden työvoiman tarpeesta.

Ruotsinkielisen työvoiman ja koulutuksen tarve on ennakoitu valtakunnallisten suuntaviivojen mukaan ottaen huomioon ruotsinkielisten ammatti- ja koulutusrakenne sekä ruotsinkielen ja kulttuurin merkitys eri ammateissa.

Taulukossa 1 esitetään tavoitekehitysvaihtoehtoon pohjautuvat aloittajatavoitteet nuorisoikäluokalle tarkoitetussa koulutuksessa vuodelle 2012 koulutusaloittain ja koulutussektoreittain sekä ruotsinkielisen koulutuksen osuus tavoitteista.

Aloittajatavoitteita arvioitaessa on mm. otettava huomioon, että vuonna 2012 koulutuksen aloittavat siirtyvät työelämään pääosin kaudella 2015–2020. Lähtökohtana on siten uuden koulutetun työvoiman tarve tuolla kaudella. Aloittajatavoitteet on esitetty opintoaloittain liitteessä 2.

Opetusministeriö säätelee opiskelijamääriä sekä tutkinto- ja aloittajatavoitteita ammatillisen koulutuksen järjestämisluvissa ja korkeakoulujen tulos- ja tavoiteneuvotteluissa, jotka asettavat kehykset koulutuksen järjestämiselle ja suuntaamiselle. Koulutuksen järjestäjien (yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien) vastuuta työelämän muutosten ennakoinnista ja niihin reagoimisessa on korostettu, kun toiminnan suuntaamis- ja ohjaamisvaltaa on siirretty korkeakouluille ja ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Näiltä edellytetään aktiivista roolia työelämän osaamistarpeiden huomioon ottamisessa ja alueiden kehittämisessä. Toimintaa ohjataan myös tuloksellisuuteen kannustavilla rahoitusjärjestelmillä, joita kehitetään kaikkiin mainittuihin koulutusmuotoihin.

Taulukko 1. Koulutuksen aloittajatavoitteet 2012*

Koulutusala	*Aloittajatavoite vuonna 2012*	*josta ruotsinkielinen koulutus***
Humanistinen ja kasvatusala		
Amm. peruskoulutus	850	55
Ammattikorkeakoulu	350	15
Yliopisto	4 280	310
Kulttuuriala		
Amm. peruskoulutus	2 270	180
Ammattikorkeakoulu	1 600	130
Yliopisto	1 300	100
Yhteiskuntatiet., liiketal. ja hallinnon ala		
Amm. peruskoulutus	5 200	255
Ammattikorkeakoulu	4 800	260
Yliopisto	4 620	425
Luonnontieteiden ala		
Amm. peruskoulutus	1 500	70
Ammattikorkeakoulu	1 500	35
Yliopisto	3 100	140
Tekniikan ja liikenteen ala		
Amm. peruskoulutus	21 500	885
Ammattikorkeakoulu	7 000	395
Yliopisto	3 500	175
Luonnonvara- ja ympäristöala		
Amm. peruskoulutus	2 700	180
Ammattikorkeakoulu	900	70
Yliopisto	340	15
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala		
Amm. peruskoulutus	9 000	540
Ammattikorkeakoulu	7 150	405
Yliopisto	1 850	105
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala		
Amm. peruskoulutus	6 200	300
Ammattikorkeakoulu	1 300	75
Yliopisto	100	5
Yhteensä		
Amm. peruskoulutus	49 220	2 465
Ammattikorkeakoulu	24 600	1 385
Yliopisto	19 090	1 275
Yhteensä	92 910	5 125

*Opetusministeriön hallinnonalan koulutus | **Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen aloittajatavoitteet koskevat ruotsinkielistä opetusta. Yliopistokoulutuksen tavoitteet eivät koske ruotsinkielistä yliopistokoulutusta, vaan koskevat yliopistoaloittaneita, joilla on ruotsinkielinen peruskoulutustausta. Kokonaismäärä on laskettu ruotsinkielisen peruskoulun suorittaneiden ikäluokan mukaan

Alueelliset tavoitteet

Nuorisoikäluokan koulutustarjonnan alueellisia tavoitteita vuodelle 2012 on valmisteltu maakunnan liitoissa. Opetusministeriölle ehdotettujen tavoitteiden yhteismäärä ylittää huomattavasti taulukossa 1 esitetyn koulutustarjonnan valtakunnallisen kokonaismäärän. Opetusministeriö asettaa keväällä 2008 kehittämissuunnitelman toimeenpanoa varten koulutustarjonnan alueelliset tavoitteet vuodelle 2012. Tavoitteita asetettaessa otetaan huomioon kehittämissuunnitelmassa asetetut koulutustarjonnan valtakunnalliset kehykset, alueiden elinkeino- ja muun työelämän kehitys sekä siihen pohjautuva työvoima- ja koulutustarve ja nuorisoikäluokan koon muutos vuoteen 2012 eri alueilla. Tavoitteena on koulutustarjonnan alueellisen tasa-arvon ja tasapainon parantaminen.

Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutuksen tarjonnan tavoitteena on luoda työikäiselle väestölle hyvät mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen työssään, parantaa ammatinvaihdon edellytyksiä ja nostaa aikuisväestön koulutus- ja osaamistasoa. Tarjonnalla turvataan myös ikääntyvän aikuisväestön sivistyksellisiä tarpeita. Aikuiskoulutuksen aloittajatavoitteet vuonna 2012 on esitetty taulukossa 2.

Pitkällä aikavälillä korkea-asteen koulutuksen tarpeen arvioidaan mm. väestön koulutustason nousun myötä korostuvan.

Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen tutkintojen tarpeen arvioidaan jakautuvan koulutusaloittain taulukossa 3 esitetyn mukaisesti. Arvio perustuu työllisinä olevien kouluttamattomien henkilöiden määrään ammattiryhmittäin vuonna 2004, vuosien 2000 ja 2004 välillä ammattia vaihtaneisiin työllisiin henkilöihin ja ennakoituun aikuisväestölle avautuvien työpaikkojen määrään ammattiryhmittäin kaudella 2005–2020.

Taulukko 2. Aikuiskoulutuksen aloittajatavoitteet 2012[1]

Koulutus	*Aloittelijatavoite*
Lukio	
Lukio-opinnot	10 000
Aineopinnot [2]	17 500
Ammatillinen aikuiskoulutus	
Näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistava koulutus	17 000
Ammattitutkintoon valmistava koulutus	25 000
Erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus	10 000
Näyttötutkintoon valmistava yhteensä	52 000
Muu ammatillinen lisäkoulutus	45 000
Ammattikorkeakoulu	
Perustutkinnot	4 000
Ylemmät amk-tutkinnot	3 800
Erikoistumisopinnot	5 000
Avoin ammattikorkeakouluopetus [2]	15 000
Yliopisto	
Perustutkinnot	5 500
Tutkijakoulutus [3]	2 000
Täydennyskoulutus [2]	110 000
Erikoistumisopinnot	5 700
Avoin yliopisto [2]	95 000
Vapaa sivistystyö [2]	1 200 000

1) Opetusministeriön hallinnonalan koulutus
2) Osallistujamäärä
3) Päätoiminen tutkijakoulutus.

Ruotsinkielisessä koulutuksessa aikuiskoulutuksen tarpeen arvioidaan painottuvan keskimääräistä hieman enemmän humanistiseen ja kasvatusalaan, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alaan, luonnonvara- ja ympäristöalaan sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta- alaan ja keskimääräistä hieman vähemmän tekniikan ja liikenteen alaan sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalaan. Koulutussektoreittain ruotsinkielisen aikuiskoulutuksen tarpeen arvioidaan olevan hieman keskimääräistä suurempi ammattikorkeakoulu- ja yliopistosektoreilla ja keskimääristä pienempi ammatillisessa koulutuksessa.

Väliarvio

Työelämän tarpeiden muutoksesta saadaan jatkuvasti uutta tietoa. Lisäksi aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen edetessä aikuiskoulutuksen aloittajatavoitteisiin saattaa tulla muutostarpeita. Tämän vuoksi hallituskauden puolivälissä tehdään väliarvio ja tarvittaessa muutetaan kehittämissuunnitelman aloittajatavoitteita.

Taulukko 3. Tutkintoon johtavan aikuiskoulutuksen koulutusaloittainen jakautuminen

Koulutusala	*%*
Humanistinen ja kasvatusala	5
Kulttuuriala	5
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	20
Luonnontieteiden ala	5
Tekniikan ja liikenteen ala	35
Luonnonvara- ja ympäristöala	5
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	15
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	10
Yhteensä	100

Koulutuksen tehokkuus, läpäisy ja moninkertainen koulutus

Koulutusjärjestelmän toimintaa tehostamalla pyritään edesauttamaan yksilöiden menestystä opinnoissa ja myöhemmässä elämässään. Tehostamisella tavoitellaan myös koulutukseen sijoitettavien resurssien nykyistä parempaa hyödyntämistä ja työllisyysasteen kasvattamista.

Tällä hetkellä ns. laskennallinen läpäisy (Laskennallisella läpäisyllä tarkoitetaan tutkinnon suorittaneiden suhteellista osuutta lukuvuosittaisesta kokonaispoistumasta eli tutkinnon suorittajista ja keskeyttäjistä. Tiedot lukuvuodelta 2004–2005) on lukiokoulutuksessa noin 89 prosenttia, ammatillisessa peruskoulutuksessa noin 70 prosenttia, ammattikorkeakouluissa noin 66 prosenttia ja ylemmässä korkeakoulututkinnossa noin 63 prosenttia.

Syrjäytymisen vähentämiseksi ja koulutusjärjestelmän tehokkuuden kasvattamiseksi parannetaan kaikkien koulutusasteiden läpäisyä ja vähennetään keskeyttämistä. Keskeyttämisen vähentämiseksi kehitetään opinto-ohjausta, koulutusta koskevaa tiedotusta ja neuvontaa, opiskelijavalintaa, opintotukea, opiskelun henkilökohtaistamista ja opintojen seurannan järjestelmiä, kodin ja koulun yhteistyötä sekä koulu- ja opiskelu- terveydenhuoltoa. Joustava perusopetuksen toiminta sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus vakiinnutetaan. Ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen rahoituksessa lisätään läpäisyn painoarvoa. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen ja niiden yksiköiden toiminnan tuloksellisuudesta julkaistaan vertailuja.

Osaavan työvoiman saatavuuden ja koulutusjärjestelmän tehokkuuden näkökulmasta on tärkeää tarkastella myös koulutukseen käytettyä aikaa.

Kaikilla koulutussektoreilla asetetaan tavoitteeksi koulu-tusaikojen lyhentäminen edelleen. Opetusministeriö ja korkeakoulut valmistelevat yhteistyössä alakohtaiset suositukset aiemmin opitun tunnustamiselle.

Kehittämissuunnitelmakaudella ammattirakenteen ennustetaan muuttuvan voimakkaasti, minkä johdosta uudelleenkoulutus on usein edellytys menestymiseen työmarkkinoilla. Alan vaihtoon valmistava uudelleenkoulutus myös vauhdittaa työmarkkinoiden rakennemuutosta. Koulutusjärjestelmän haasteena on antaa yksilöille valmiuksia osaamisen kehittämiseen ja kohdentaa tarjontaa siten, että ammatinvaihtoa tukevaa koulutusta on riittävästi tarjolla. Samalla nuorten koulutusvalintojen tulisi olla sellaisia, että ne niistä on hyvät edellytykset siirtyä työelämään ja jatko-opintoihin.

Osa uudesta samantasoisesta koulutuksesta johtuu sopivan koulutustarjonnan puutteesta ja liian vähäisestä yksilöllisestä ohjauksesta. Koulutusresurssien ja yksilöiden ajankäytön tarkoituksenmukaisuuden takia koulutustarpeen tulee ohjautua mahdollisimman vaikuttaviin ohjelmiin. Joissain tapauksissa esimerkiksi lisä- ja täydennyskoulutus saattavat olla hyviä vaihtoehtoja sellaisille henkilöille, joilla jo on tutkinto. Työmarkkinoiden dynamiikan kannalta on perusteltua, että tutkintotavoitteinen uudelleen- ja edelleenkoulutus on sellaista, että se edesauttaa yksilöllisiä urakehityksiä. Tällä hetkellä koulutuksen aloittavista on jo taustallaan samantasoinen tai korkeamman asteinen tutkinto seuraavasti (Kunkin sektorin osalta on kuvattu niiden aloittaneiden osuus, joilla on taustallaan joko ko. tutkinto tai sitä korkeampi tutkinto. Esimerkiksi ammatillisen peruskoulutuksen aloittaneista viidenneksellä on taustallaan ammatillinen perustutkinto, ammatti- tai erikoisammattitutkinto tai korkea-asteen tutkinto):

Ammatillisen perustutkinnon aloittaneista 20 %
- opetussuunnitelmaperusteisen ammatillisen peruskoulutuksen aloittaneista 10 %
- näyttötutkintoon valmistavan ammatillisen peruskoulutuksen aloittaneista (Ml. oppisopimuskoulutus) 56 %

Ammattitutkinnon aloittaneista 23 %
(Ml. oppisopimuskoulutus)

Erikoisammattitutkinnon aloittaneista 46 %
(Ml. oppisopimuskoulutus. Sisältää ainoastaan tapaukset, joissa taustalla on opistoasteen, ammatillisen korkea-asteen tai korkea-asteen tutkinto)

Ammattikorkeakoulututkinnon aloittaneista 3 %
- ammattikorkeakoulututkinto nuorten koulutuksena 2 %
- ammattikorkeakoulututkinto aikuisten koulutuksena 9 %

Yliopistokoulutuksen aloittaneista 15 %
(Sisältää myös ammattikorkeakoulututkinnon ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet. Ylempi korkeakoulututkinto on noin neljällä prosentilla yliopistokoulutuksen aloittaneista)

Tavoitteeksi asetetaan, että vuoteen 2012 mennessä epätarkoituksenmukainen moninkertainen koulutus on vähentynyt. Moninkertaista koulutusta ei kuitenkaan säädöksin nykyisestä rajoiteta ja huolehditaan siitä, että ammatin vaihtoon tähtäävää koulutusta on riittävästi tarjolla.

Taulukko 4. Koulutuksen läpäisy tutkinnon suorittamiseen käytetyn ajan mukaan, % [1]

	Aloitusvuosi	*3 vuotta*	*4 vuotta*	*5 vuotta*	*6 vuotta*	*7 vuotta*	*10 vuotta*
Lukio [2]	2000	77,0	88,9	90,8			
Ammatillinen peruskoulutus [3]	2000	56,6	65,4	68,7			
Ammattikorkeakoulu	1999		42,8	58,4	65,4	72,5	
Yliopistot [4]	1996		25,6	42,1	55,2	63,7	69,3

1) Tilastokeskus 2) Nuorten opetussuunnitelmassa suoritetut kaikki tutkinnot 3) Opetussuunnitelmaperusteinen koulutus
4) Ml. alempi ja ylempi korkeakoulututkinto. Neljä vuotta opiskelleet tarkoittaa tilastoteknisistä syistä alle 5 vuotta opiskelleita, 5 vuotta opiskelleet alle 6 vuotta opiskelleita, jne.

Yksilöiden kouluttautumismallien tulee olla mahdollisimman sopivia kunkin elämäntilanteeseen. Toisen samantasoisen ammatillisesti eriytyvän tutkinnon suorittajat ovat usein jo mukana työelämässä eikä heille välttämättä sovellu samanlaiset opiskelun tavat ja opiskelutahti kuin ensimmäistä tutkintoaan suorittaville. Heille on myös kertynyt paljon sellaista osaamista, joka voidaan hyväksilukea uutta tutkintoa suoritettaessa.

Toisen samantasoisen ammatillisesti eriytyvän tutkinnon suorittajia kannustetaan hakeutumaan aikuiskoulutusohjelmiin; esimerkiksi näyttötutkintoon valmistavaan ammatilliseen koulutukseen, ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutukseen tai yliopistojen maisteriohjelmiin. Yliopistojen täydennyskoulutusta kehitetään siten, että se tarjoaa todellisen vaihtoehdon tutkintoon johtavaan koulutukseen hakeutumiselle.

Rakenteellinen kehittäminen

Toiminnan laadun parantaminen ja tehokkuuden lisääminen sekä toimintaympäristön muutokset, erityisesti ikärakenteen muutos ja aluekehitys edellyttävät oppilaitosverkon, koulutuksen järjestäjäverkon ja korkeakouluverkon kehittämistä. PARAS-hankkeen myötä tapahtuvilla muutoksilla kuntarakenteessa ja kuntien yhteistyössä tulee olemaan vaikutusta oppilaitosverkkoon ja koulutuksen järjestäjäverkkoon.

Julkisen vallan tehtävänä on huolehtia perustuslain mukaisesta velvoitteesta, jonka mukaan jokaisella tulee olla yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti opetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Esi- ja perusopetus ja lukiokoulutus

Perusopetuksen järjestämisen lähtökohtana on yhtenäinen peruskoulu ja kuntien järjestämä perusopetus, jota yksityiset koulut täydentävät. Monipuoliset kunnalliset ja yksityiset koulut tarjoavat perheille mahdollisuuden valita lapselleen sopiva opetus. Yksityisten koulujen roolina on omalta osaltaan vahvistaa suomalaisen koulutusjärjestelmän moniarvoisuutta sekä mahdollistaa vanhempien aktiivinen rooli kouluvalinnassa. Yksityiskoulujen määrä on Suomessa vakiintunut. Alle kolme prosenttia perusopetuksen oppilaista saa opetusta yksityisessä peruskoulussa.

Lasten vähentyessä kouluverkko harvenee edelleen. Tulevaisuuden haasteena tulee olemaan opetus- ja koulutuspalveluiden järjestäminen siten, että opetuksen korkea laatu ja monipuolinen palvelutarjonta pystytään turvaamaan kaikille lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen etä- ja verkko-opetusta tarjoamalla voi olla tulevaisuudessa keskeinen keino tavoitteeseen pääsemiseksi. Esi- ja perusopetuksen, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan, lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen lähtökohtana on opetuksellisten ja sivistyksellisten perusoikeuksien takaaminen kaikille lapsille ja nuorille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta. Lukioverkon kehittämisessä on lisäksi otettava huomioon aikuisväestön koulutustarpeet. Koulutuksen järjestäjien yhteistyöllä voidaan tukea koulutuksen saavutettavuutta.

Esi- ja perusopetus turvataan lähipalveluna. Perusopetuksen lisäopetuksen saatavuus turvataan. Madalletaan esteitä käydä koulua yli kuntarajojen. Lukioverkkoa kehitetään ottaen huomioon laajempi alueellinen koulutustarve ja -tarjonta.

Koulumatkaan käytettyjen aikojen kehitystä ja koulumatkajärjestelyjä seurataan. Tavoitteena on pienten koululaisten kuljetusaikojen pitäminen kohtuullisena.

Turvataan opetus-, oppilashuolto- ja opinto-ohjauksen palveluiden korkea laatu ja ammattihenkilöstön saatavuus.

Valtion erityiskoulujen ja koulukotien asema ja tehtävät selvitetään. Ruotsinkielisen erityisopetuksen asema turvataan. Tehostetaan toimenpiteitä lastensuojelulain nojalla sijoitettujen lasten ja nuorten opetuksen järjestämiseksi perusopetuslain edellyttämällä tavalla.

Varhaiskasvatuksen hallintoa selvitetään yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkumoa.

Tuetaan lukioiden keskinäistä verkostoitumista sekä ammatillisen koulutuksen ja lukioiden alueellista yhteistyötä koulutuksen saavutettavuuden varmistamiseksi.

Ammatillinen koulutus

Työelämässä tapahtuvat muutokset, kuten osaamisvaatimusten kasvaminen, työtehtävien ja tehtäväsisältöjen vaihtuvuuden lisääntyminen, toimenkuvien muuttuminen sekä innovaatiotoiminnan merkityksen kasvu asettavat kasvavia haasteita ammatillisten koulutuspalveluiden laadulle ja tarjonnalle. Työelämään siirtyminen edellyttää vahvaa ammattiosaamista, joka mahdollistaa ammattitaitoisena työntekijänä toimimisen vaihtelevissa tehtävissä, tarjoaa pohjan osaamisen edelleen kehittämiselle ja on hyödynnettävissä erilaisissa työympäristöissä. Työelämässä toimiville tulee olla tarjolla osaamisen kehittämis- ja uusintamismahdollisuuksia. Työelämässä toimivien koulutus tulee toteuttaa mahdollisimman pitkälle työn yhteydessä. Yritykset ja julkisorganisaatiot, erityisesti pk-yritykset, tarvitsevat lisäksi erilaisia kehittämispalveluita. Laadun parantamisen ohella on pystyttävä lisäämään koulutus- ja kehittämispalveluiden järjestämisen tehokkuutta ja tuottavuutta. Lisäksi on huolehdittava koulutuksen riittävästä saavutettavuudesta.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon palvelukykyä vahvistetaan ammattiopistostrategian mukaisesti muodostamalla koulutuksen järjestäjistä etupäässä alueellisia tai muutoin vahvoja ammattiopistoja, joiden toiminta kattaa kaikki ammatillisen koulutuksen palvelut, kehittämistoiminnot ja opetusyksiköt. Pitkälle erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien toiminta turvataan. Ammattiopistolla on koulutuksen järjestäjänä vapaus muodostaa organisaationsa, alueensa tai alansa vaatimusten mukaan ja päättää oppilaitos- ja muusta palveluverkostaan. Ammattiopiston tulee huolehtia siitä, että sen valitsema organisointitapa tukee sekä työelämään siirtyville että työelämässä toimiville tarkoitettujen korkeatasoisten palvelujen ylläpitämistä ja jatkuvaa kehittämistä.

Valtion ammatillisen erityisopetuksen järjestämistä ja työnjakoa selvitetään osana rakenteellista kehittämistä. Ratkaisut tehdään vuoden 2008 loppuun mennessä. Erityisoppilaitoksia kehitetään resurssi- ja osaamiskeskuksin.

Huolehditaan siitä, että ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjäverkko takaa korkealaatuisen, monipuolisen ja joustavasti työelämän ja yksilöiden tarpeisiin vastaavan koulutustarjonnan niin nuorille kuin aikuisille.

Ammatillisen koulutuksen palvelukyvyn vahvistaminen edellyttää, että koulutuksen järjestäjillä on kokonaisstrategia, jonka puitteissa toimintaprosesseja sekä koulutus- ja kehittämispalveluita kehitetään ja toteutetaan asiakkaiden tarpeiden pohjalta. Keskeisiä kehittämiskohteita ovat koulutuksen työelämävastaavuuden ja työelämäyhteyksien vahvistaminen, koulutustarpeiden ennakointi, työpaikalla tapahtuvan opiskelun järjes-

täminen, laajenevan asiakaskunnan yksilöllisten koulutustarpeiden huomioon ottaminen koulutus- ja kehittämispalveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa, laadunhallinta, ammattiopistojen johtaminen ja strategiatyö sekä opetushenkilöstön osaamisen hyödyntäminen ja kehittäminen. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien toiminnan kehittämistä tuetaan ammattiopistostrategian mukaisesti.

Maakunnissa, joissa nuorisoikäluokat pienenevät suunnitelmakaudella, ammatillisen peruskoulutuksen kysyntä vähenee. Kun samalla ammatillisen aikuiskoulutuksen kysyntä lisääntyy, tulee osa opettajista siirtymään erilaista osaamista edellyttäviin aikuiskoulutustehtäviin.

Vahvistetaan ammatillisen koulutuksen järjestäjien kykyä vastata yksilöiden ja työelämän eri toimialojen osaamis- ja kehittämistarpeisiin sekä varmistaa koulutuksen korkea laatu.

Vahvistetaan opetushenkilöstön osaamista ja monipuolistetaan sen hyödyntämismahdollisuuksia ammatillisessa perus- ja lisäkoulutuksessa. Kannustetaan ammatillisessa peruskoulutuksessa toimivia opettajia työelämäosaamisen ohella hankkimaan erilaisten asiakasryhmien ohjaamisessa tarvittavaa pedagogista erityisosaamista.

Korkeakoulut

Toimintaympäristön muutokset asettavat korkeakoulut lähivuosina monien haasteiden eteen. Haasteet liittyvät erityisesti korkeakoulujen profiloitumiseen, rakenteelliseen kehittämiseen, rahoitusmallin uudistamiseen, kansainvälistymiseen sekä koulutuksen ja tutkimuksen laadun korostumiseen. Lisäksi yliopistoissa ovat erittäin tärkeitä taloudellisen autonomian laajentaminen ja yliopistojärjestelmän kilpailukykyä parantavat hallinnolliset uudistukset, jotka vahvistavat ammattimaista johtajuutta.

Ammattikorkeakouluissa on toteutettu kolme merkittävää korkeakoulufuusiota ja toimipisteverkkoa on tiivistetty. Lisäksi koulutustarjontaa on suunnattu uudelleen ennakoitavissa oleva väestökehitys ja työelämätarpeet huomioiden. Yliopistoissa painopiste on ollut sisäisessä kehittämisessä mm. laitos- ja tiedekuntarakenteiden uudistamisessa sekä tuki- ja palvelutoimintojen kokoamisessa.

Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään edelleen duaalimallin pohjalta, joka perustuu toisistaan poikkeaviin tutkintoihin, tutkintonimikkeisiin ja tehtäviin. Tavoitteena on kansainvälisen huippuosaamisen lisääminen sekä osaamistasoltaan vahvemmat ja vaikuttavammat korkeakouluyksiköt.

Korkeakoulujen profiloitumista ja painoaloja vahvistetaan. Korkeakouluverkkoa kehitetään päällekkäistä koulutustarjontaa karsimalla, hallinto- ja tukipalveluja kokoamalla sekä lisäämällä infrastruktuuriyhteistyötä. Korkeakoulujen välistä yhteistyötä vahvistetaan kansallisesti ja kansainvälisesti. Erityisesti vahvistetaan yhteistyötä tutkimuslaitosten kanssa.

Korkeakoulujen toiminnan laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi korkeakoulujen välisiä kansallisia ja kansainvälisiä strategisia liittoumia tuetaan. Liittoumien aste vaihtelee korkeakoulujen välisistä fuusioista yhteistyön tiivistämiseen opetuksessa, tutkimuksessa, tukipalveluissa sekä aineistojen ja laitteistojen yhteiskäytössä.

Vuoden 2012 korkeakoululaitos muodostuu duaalimallin mukaisesti yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Kunkin yliopiston ja ammattikorkeakoulun profiili painottuu eri tavalla opetuksen, tutkimuksen, työelämäkytkentöjen ja aluekehitystehtävän suhteen.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen profiileja selkeytetään tavoite- ja tulosneuvotteluissa niin, että strategiset painoalat nousevat selkeästi esiin ja tarjoavat parempia edellytyksiä kilpaillun tutkimusrahoituksen

kohdentamiselle ja kilpailuun kansainvälisestä tutkimusrahoituksesta. Yliopistojen tutkimusedellytyksiä vahvistetaan valituilla strategisilla painoaloilla ja erityisesti tutkimusintensiivisissä yliopistoissa.

Teknillisen korkeakoulun, Helsingin kauppakorkeakoulun ja Taideteollisen korkeakoulun pohjalta muodostettava innovaatioyliopisto valmistellaan siten, että yliopisto aloittaa toimintansa 1.8.2009. Tässä yhteydessä turvataan ruotsinkielisten opiskelijoiden mahdollisuudet opiskeluun äidinkielellään nykyisessä laajuudessa. Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun yhteinen konsortio käynnistyy syksyllä 2008 ja uusi yliopisto on toiminnassa vuonna 2011. Kuopion ja Joensuun yliopistoista muodostuva Itä-Suomen liittoyliopisto aloittaa toimintansa viimeistään vuonna 2010. Myös muiden korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen hankkeita tuetaan ja kannustetaan.

Yliopistokeskuksia kehitetään aikuisväestön osaamistason nostamisen alueellisina resurssi- ja koordinaatiokeskuksina, jotka toimivat tiiviissä yhteistyössä alueen ja sen yritysten kanssa. Niiden toiminnan laatu ja vaikuttavuus arvioidaan vuoden 2008 aikana.

Ammattikorkeakoulujen painopiste on korkeatasoisessa työelämälähtöisessä opetuksessa sekä erityisesti pientä ja keskisuurta yritystoimintaa ja palvelusektoria tukevassa soveltavassa tutkimus- ja kehitystyössä. Alueellisiin työvoimatarpeisiin vastaaminen on ensisijaisesti ammattikorkeakoulujen vastuulla.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen hallinnollisen yhteistyön tiivistäminen ja yhteinen strateginen päätöksenteko ovat tavoiteltavia erityisesti heikomman väestökehityksen alueilla. Yliopistokeskustoimijoiden yhteistyösopimukset uudistetaan niin, että myös ammattikorkeakoulut voivat tulla niihin mukaan.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkintojen erilaisilla sisällöillä ja painotuksilla turvataan yhteiskunnan ja työelämän osaamistarpeiden tyydyttäminen monipuolisesti. Voimavarojen tarkoituksenmukaisen käytön mahdollistamiseksi ja opetuksen laadun varmistamiseksi yksittäisiä oppisisältöjä voidaan kuitenkin alueellisesti toteuttaa ja hankkia yhteistyönä.

Yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen indikaattoreita kehitetään ensi vaiheessa työllistymisen, innovaatiotoiminnan ja aluevaikuttavuuden osalta.

Opetusministeriö valmistelee korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen yksityiskohtaisen toimenpideohjelman vuonna 2008. Ruotsinkielisen korkeakoulutuksen kokonaisuus sisällytetään siihen. Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen seurantaan valmistellaan indikaattoreita (mm. korkeakoulun koko ja vetovoima, laitos-, yksikkö- ja koulutusohjelmarakenteet, korkeakoulutettujen työllistyminen, tutkimusaktiivisuus ja resurssien tehokas käyttö).

Aikuiskoulutus

Työelämän muutos ja ikärakenteen kehitys sekä pyrkimykset tuottavuuden parantamiseen korostavat aikuiskoulutuksen tehtäviä. Osallistumisasteen kasvattaminen ei yksin riitä, vaan tarvitaan myös laadun, osuvuuden ja tehokkuuden parantamista.

Työssäkäyvä väestö tarvitsee jatkuvaluonteisesti osaamisen päivittämistä ja lisäämistä. Lisäksi työelämän muutostilanteissa korostuvat tarpeet osaamisen uudelleen suuntaamiseen.

Työikäisen aikuisväestön osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen vaatii toimivaa aikuiskoulutusjärjestelmää. Hallitusohjelman mukaan aikuisväestöä kannustetaan oman osaamisensa ylläpitoon ja kehittämiseen parantamalla koulutusmahdollisuuksia työelämässä, erityisesti muutostilanteissa. Tässä tarkoituksessa toteutetaan ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus, jolla selkiytetään hajanainen hallinto, rahoitus, etuudet ja koulutustarjonta. Ammatillisesti suuntautuneella aikuiskoulutuksella tarkoitetaan ammatillista aikuiskoulutusta, korkeakoulujen ai-

kuiskoulutusta, työvoimapoliittista aikuiskoulutusta sekä työnantajan maksamaa ja organisoimaa henkilöstökoulutusta.

Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistusta valmistelee opetusministeriön johdolla toimiva laajapohjainen valmisteluorganisaatio, jossa ovat mukana keskeiset ministeriöt, työelämän keskusjärjestöt sekä aikuiskoulutuksen järjestäjätahot.

Koulutusjärjestelmää kehitetään tukemaan nykyistä paremmin osaamisen päivittämistä, kehittämistä ja uudelleen suuntaamista. Tunnistetaan työssäkäyvien, työttömien ja muuten työelämän ulkopuolella olevien erityyppiset täydennyskoulutustarpeet ja kehitetään tarjontaa vastaavasti.

Aikuisten kouluttautumismahdollisuuksia parannetaan. Erityisesti edistetään työn ohessa tapahtuvaa oppimista ja pätevöitymistä. Ammattitutkintojärjestelmää kehitetään työelämälähtöisenä laadukkaana pätevöitymiskoulutuksen väylänä. Aikuiskoulutuksen asemaa osana korkeakoulujen tehtävää vahvistetaan ja korkeakoulutettujen täydennyskoulutusmahdollisuuksia laajennetaan. Avoimen ammattikorkeakoulun toimintaa laajennetaan. Selvitetään oppisopimustyyppisen koulutuksen käyttö korkeakoulutettujen täydennyskoulutuksessa. Ammatillisen lisäkoulutuksen ja korkeakoulujen täydennyskoulutuksen rahoituspohjaa selkiytetään.

Ohjaus ja rahoitus

Valtionosuusjärjestelmä

Valtionosuusjärjestelmä uudistetaan vuoden 2010 alusta. Hallinnonalakohtaiset valtionosuudet yhdistetään. Yhdistäminen koskee koulutuksen toimialalta esiopetuksen ja perusopetuksen valtionosuuksia ja taiteen perusopetuksen asukaskohtaisia valtionosuuksia. Ylläpitäjäjärjestelmä säilytetään lukion, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen rahoituksessa.

Turvataan pitkäjänteinen ja ennakoitavissa oleva rahoitus kaikille koulutuksen järjestäjille. Huolehditaan siitä, etteivät rahoitusjärjestelmän muutokset heikennä vapaan hakeutumisoikeuden toteutumista.

Esi- ja perusopetus sekä lukiokoulutus

Arvioidaan valtionosuusuudistuksesta aiheutuvat tarpeet kehittää ohjausjärjestelmää. Tehdään tarvittavat muutokset toiminnalliseen lainsäädäntöön. Huolehditaan siitä, että kuntien erilaiset olosuhde- ja palvelutarvetekijät otetaan uudistuksessa riittävästi huomioon ja että yksityisten oppilaitosten toimintaedellytykset turvataan. Varmistetaan erityisopetuksen, sairaalaopetuksen ja vammaisten lasten opetuksen, koulukotien ja huostaan otettujen lasten opetuksen rahoitus.

Pienten kuntien lukiokoulutuksen yksikköhinnan korotus turvataan asetusmuutoksella tilanteissa, jossa kunnat yhdistyvät tai lukio siirtyy järjestämisluvan muutoksella toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Korotuksen säilymisen edellytys on, että mainitut muutokset toteutetaan 1.1.2008–31.12.2012 välisenä aikana.

Aikuislukioiden ja lukioiden aikuislinjojen tehtävät ja aineopiskelun rahoitusperusteet selkiytetään.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien rahoitusta kehitetään siten, että rahoitus ottaa huomioon toiminnan laadun ja laajuuden sekä kannustaa tuloksellisuuden parantamiseen. Tuloksellisuuteen perustuvaa ohjausta tehostetaan tavoitteena koulutuksen järjestäjien toiminnan laadun jatkuva parantaminen.

Lisätään tuloksellisuusrahoituksen osuutta ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksessa. Koulutuksen vaikuttavuus, erityisesti työllistävyys ja asiakastyytyväisyys otetaan laajemmin huomioon tuloksellisuuden arvioinnissa. Tuloksellisuusrahoituksen mittareita ja tuloksellisuuden mittaamistapoja kehitetään edelleen.

Valtaosa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä järjestää sekä ammatillista perus- että lisäkoulutusta. Ammatillisen koulutuksen säätelyjärjestelmää kehitetään siten, että se tukee koulutuksen järjestäjän toiminta-edellytyksiä ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestämistä sekä koulutustarjonnan suuntaamista koordinoituna kokonaisuutena. Säätelyjärjestelmän kehittämiseen tulee liittyä keskeisesti koulutuksen järjestäjien ja opetusministeriön välisen sähköisen asioinnin kehittäminen. Sen tulee kattaa niin koulutukseen hakeutumisen, rahoituksen kuin koulutuksen säätelyn.

Kehitetään ammatillisen koulutuksen ohjausjärjestelmää siten, että ammatillista koulutusta voidaan ohjata ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen erityispiirteet huomioon ottavana kokonaisuutena.

Ammatillisen peruskoulutuksen ohjausta joustavoitetaan siten, että se mahdollistaa resurssien kohdentamisen vapaasti nuorten tai aikuisten tutkintoon johtavaan koulutukseen työelämän osaamis- ja työvoimatarpeiden mukaisesti. Kehitetään toiminnan ohjaukseen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvää koulutuksen järjestäjien ja opetusministeriön sähköistä asiointia.

Ammatillista aikuiskoulutusta rahoitetaan nykyisin koulutuksen järjestäjien järjestämän koulutuksen laajuuteen perustuen. Rahoitusjärjestelmä ei kannusta koulutuksen järjestäjiä kehittämään toimintamalleja, joilla koulutusaikoja voitaisiin lyhentää.

Ammatillisessa lisäkoulutuksessa otetaan vuodesta 2009 lähtien käyttöön tuloksellisuusrahoitus. Tutkinnon merkitystä rahoituksen perusteena kasvatetaan. Näyttötutkintoja koskeva sähköinen opiskelijapalautejärjestelmä otetaan käyttöön vuonna 2008.

Korkeakoulut

Korkeakoulujen uudet toimintarakenteet ovat käytössä vuonna 2012. Uudenlaisten korkeakoulurakenteiden kehittäminen edellyttää johdonmukaista korkeakoulujen taloudellisen ja hallinnollisen aseman vahvistamista, jolla luodaan edellytyksiä korkeakoulujen laadukkaalle, taloudellisesti tehokkaalle ja entistä vaikuttavammalle toiminnalle sekä tarkoituksenmukaisille korkeakoulu- ja toimintarakenteille.

Ammattikorkeakoulujen monipuolinen omistajarakenne säilytetään ja ylläpitäjinä voivat edelleen toimia säätiöt, osakeyhtiöt, kuntayhtymät ja kunnat. Yliopistojen taloudellista autonomiaa vahvistetaan mahdollistamalla yliopistoista julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä tai yksityisoikeudellisia säätiöitä. Korkeakoulujen johtajuutta kehitetään ammattimaisempaan suuntaan ja yliopistojen sisäinen hallinto- ja johtamisjärjestelmä uudistetaan. Valtakunnallisen korkeakoulu- ja tiedepolitiikan toteuttaminen edellyttää riittävää valtion ohjausta. Sitä uudistetaan tarkoituksenmukaisella tavalla ottaen huomioon organisaatio-, hallinto-, rahoitus- ja ylläpitorakenteissa tapahtuvat muutokset ja luomalla edellytyksiä täydentävän rahoituksen hankkimiselle.

Yliopistojen taloudellista ja hallinnollista autonomiaa vahvistetaan uudistamalla yliopistolaki ja siihen liittyvä lainsäädäntö niin, että se on Eduskunnan käsiteltävänä kevätistuntokaudella 2009.

Yliopistojen rahastotalouden toimintaa kehitetään.

Tieteellistä tutkimusta koskevat lahjoitukset tehdään laajasti verovähennyskelpoisiksi.

Ammattikorkeakoulujen rahoitusta kehitetään nykyistä kannustavammaksi siten, että rahoitus määräytyy nykyistä enemmän tutkintotavoitteiden ja suoritettujen tutkintojen sekä koulutuksen laadun perusteella.

Ammattikorkeakoulujen ohjausta joustavoitetaan siten, että se mahdollistaa tutkintotavoitteiden puitteissa resurssien kohdentamisen vapaasti nuorten tai aikuisten tutkintoon johtavaan koulutukseen.

Opetusministeriö uudistaa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ohjausjärjestelmät suunnittelukaudella painottaen opetuksen ja tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta. Ohjauksen osana kehitetään korkeakoulujen toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seurantaa ja siihen liittyvää palautemenettelyä. Rahoituksen perusteina käytetään indikaattoreita, jotka käsittelevät kokonaisvaltaisesti korkeakoulujen toimintaa: koulutuksen ja tutkimuksen laatua, vaikuttavuutta ja tehokkuutta.

Korkeakoulujen nuorten aloituspaikkojen määrä vähenee merkittävästi vuoteen 2020 mennessä. Samanaikaisesti osaamispohjaisessa taloudessa odotukset korkeakoulujen tutkimusja kehittämistoiminnan ja niihin pohjautuvien innovaatioiden osalta kasvavat. Korkeakouluverkon tiivistyessä aikuiskoulutuksen rooli osaamisen kehittämisessä, uudistamisessa ja korkeakoulutuksen vaikuttavuuden vahvistamisessa korostuu.

Korkeakoulujen nuorten koulutuksen vähenemisen myötä vapautuvat voimavarat ohjataan opetuksen laadun parantamiseen sekä korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja aikuiskoulutuksen vahvistamiseen.

Aikuiskoulutuksen tehtävät, kysyntä ja erityispiirteet sekä kehittämispolitiikan tavoitteet otetaan huomioon korkeakoululaitoksen rakenteellisessa kehittämisessä ja yliopistouudistuksen valmistelussa.

Vapaa sivistystyö

Koulutuksen arviointineuvosto julkisti toukokuussa 2007 arvioinnin vapaan sivistystyön ohjauksesta ja yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta.

Valtakunnallisen arvioinnin suositukset huomioonottaen laaditaan yhteistyössä alan valtakunnallisten keskusjärjestöjen kanssa vapaan sivistystyön kehittämisohjelma vuosille 2008–2012. Toteutetaan kehittämisohjelman mukaiset vapaan sivistystyön tehtävien, toimintaedellytysten ja rakenteellisen kehittämisen kannalta tarvittavat rahoitusjärjestelmän ja lainsäädännön uudistukset.

Uudistetaan vapaan sivistystyön ohjausjärjestelmää vuosina 2005–2008 käyttöönotetun suuntaviivaohjauksen kokemukset ja hallitusohjelman linjaukset huomioonottaen. Kansalais- ja työväenopistojen osalta suuntaviivaohjauksesta luovutaan vuonna 2009.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta

Suomen kansallisena strategiana on osaamisperustan vahvistaminen uudistamalla koulutusta ja lisäämällä tutkimuksen ja tuotekehityksen voimavaroja sekä tehostamalla niiden taloudellista ja yhteiskunnallista hyödyntämistä. Eri sektoreiden yhteistyötä lisätään tutkimus- ja kehitystyössä, innovaatiotoiminnassa ja tutkimusinfrastruktuureissa.

Tavoitteena on julkisen ja yksityisen t&k-rahoituksen nousu neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta suunnitelmakauden aikana.

Kansallisia osaamisperusteita tuetaan vahvistamalla laaja-alaisen perustutkimuksen edellytyksiä. Tavoitteena on vahvistaa yliopistojen perusrahoitusta ja kilpailtua rahoitusta. Suomen Akatemia uudistaa rahoitusperusteitaan niin, että ne tukevat yliopistojen uutta oikeushenkilöasemaa.

Innovaatio-organisaatioiden yhteistyötä selkeytetään ja alueellisten organisaatioiden ja ohjelmien kokonaisuutta virtaviivaistetaan. Kansallisen innovaatiostrategian toteuttamisessa yliopistoilla, ammattikorkeakouluilla ja muilla opetusministeriön hallinnonalan tutkimuslaitoksilla on keskeinen rooli. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut osallistuvat alueellisten innovaatiojärjestelmien kehittämiseen myös osaamiskeskusohjelmien ja rakennerahastojen tarjoamia mahdollisuuksia hyödyntäen.

Ammattikorkeakoulujen roolia alueita ja työelämää palvelevan tutkimus- ja kehitystyön osalta vahvistetaan. Tähän liittyen ammattikorkeakoulujen t&k-rahoitusta lisätään niin, että ammattikorkeakouluilla on paremmat edellytykset kehittää t&k-toimintaansa.

Suomen Akatemia toteuttaa taiteellisen tutkimuksen arvioinnin, jonka pohjalta tehdään päätökset taiteellisen tutkimuksen ja jatkokoulutuksen kehittämisestä.

Suomeen luodaan maailman kärkeen ulottuvia strategisen huippuosaamisen keskittymiä (SHOK) vahvistamalla olemassa olevia rakenteita ja edistämällä eri toimijoiden välistä yhteisrahoitteista yhteistyötä. Eri toimialojen sektoritutkimusta ja korkeakoulujen roolia tutkimusyhteistyössä vahvistetaan ja selkeytetään. Yhteistyön tiivistämisen tavoitteena on suurten innovatiivisten hankekokonaisuuksien muodostaminen ja kansainvälisen yhteistyön lisääminen. Lisäksi yhteiskunnan tutkimustarpeeseen kyetään vastaamaan nykyistä paremmin.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut osallistuvat profiiliensa ja painoalojensa puitteissa strategisten huippuosaamiskeskittymien toimintaan ja vahvistavat osallistu-

mistaan sektoritutkimukseen mm. tiivistämällä yhteistyötä sektoritutkimuslaitosten kanssa.

Sektoritutkimuksen rakenneuudistusta koskevat päätökset tehdään vuoden 2008 loppuun mennessä. Opetusministeriön yhteydessä toimivan sektoritutkimuksen neuvottelukunnan tehtävänä on valmistella rakenneuudistusta.

Julkiset tutkimusrahoittajat kehittävät keskinäistä yhteistoimintaansa ja yhteistyötä yksityisten ja ulkomaisten rahoittajien kanssa huipputason tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistamiseksi ja lisäämiseksi sekä tutkimustulosten hyödyntämisen edistämiseksi.

Kansainvälisesti kilpailukykyinen korkeatasoinen opetus ja tutkimus edellyttävät korkeakouluissa ajantasaisia infrastruktuureita ja kansainvälisen tason menetelmällistä valmiutta mukaan lukien tietoaineistot, kirjasto- ja tietopalvelut sekä laskennallisen tieteen menetelmien hyödyntämisen.

Tutkimusinfrastruktuurien rahoitusta vahvistetaan tiede- ja teknologianeuvoston suositusten pohjalta. Tieteellisten infrastruktuurien rakentamisessa rahoittajaorganisaatiot Suomen Akatemia ja Tekes laajentavat tehtäväkenttäänsä myös laiterahoituksen suuntaan.

Infrastruktuurien kehittämistä ohjaavat tutkimusinfrastruktuurityöryhmän ehdotukset.

Tutkimuksen tarvitsemia tietoaineistoja, kirjasto- ja tietopalveluja kehitetään vastaamaan toimintaympäristön muutoksia. Laskennallista tiedettä vahvistetaan osana tutkimuksen infrastruktuureja.

Korkeakoulut, muut tutkimusorganisaatiot ja tutkimuksen rahoittajat edistävät osaltaan avointa julkaisutoimintaa (open access) ja julkisrahoitteisen tutkimusaineiston avointa saatavuutta. Opetusministeriö päivittää asiaa koskevat suosituksensa.

Suomen tutkimushenkilöstön määrällinen kasvu on ollut nopeaa. Tutkimuksessa työskentelee nykyään lähes 80 000 henkeä, kun määrä vielä kymmenen vuotta sitten oli alle 50 000. Tutkimushenkilöstön osuus työllisestä työvoimasta on Suomessa niin EU- kuin OECD-alueenkin selvästi suurin, lähes 2½ prosenttia. Tähän ovat vaikuttaneet Suomen tietoteollisuuden erittäin nopeasti kasvanut tutkimusaktiivisuus sekä väestömäärään nähden laaja korkea-asteen koulutus ja tutkimusrahoituksen kasvu.

Tohtorintutkintotavoite säilytetään nykyisellä tasolla. Tavoitteeksi asetetaan tohtoreiden suhteellisen osuuden nostaminen 20 prosenttiin tutkijakunnasta vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteena on, että yhä suurempi osa tohtorin tutkinnon suorittaneista työskentelee tutkimus- ja muissa tehtävissä yliopistolaitoksen ulkopuolella.

Tutkimusjärjestelmän eri toimijoiden yhteistyönä kehitetään yhteisrahoitteinen neliportainen tutkijanurajärjestelmä, joka mahdollistaa ammattimaisen tutkijanuran ja riittävän tutkijakunnan koko tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän tarpeisiin.

Suomen Akatemia kohdentaa lisäresursseja tutkijavirkarakenteen kehittämiseen, erityisesti tutkijatohtoreiden ja akatemiatutkijoiden määrän lisäämiseen.

Yliopistot lisäävät tutkijankoulutusyhteistyötä tutkimuslaitosten, toisten yliopistojen ja elinkeinoelämän kanssa järjestämällä yhteistä koulutusta, tekemällä tutkimusyhteistyötä ja perustamalla yhteisiä tutkijakouluja sekä edistävät tutkijankoulutettavien sektorien välistä liikkuvuutta.

Tutkijankoulutusyhteistyötä lisätään ulkomaisten yliopistojen, tutkimusorganisaatioiden ja tutkijankoulutusohjelmien kanssa.

Tutkijakoulujärjestelmää kehitetään edelleen, vahvistetaan tutkijakoulujen asemaa ammattimaiselle tutkijanuralle tähtäävän tutkijankoulutuksen pääväylänä, kansainvälistetään tutkijakouluja ja kehitetään tutkijankoulutettavien urasuunnittelua ja -ohjausta.

Tutkijakoulupaikkojen määrää nostetaan tavoitteena 2 000 paikkaa vuoteen 2012 mennessä. Näin jatko-opiskelijoista nykyistä suurempi osa pääsee tehokkaamman tutkijankoulutuksen piiriin. Ulkomaisten opiskelijoiden määrää tutkijakouluissa nostetaan 20 prosenttiin.

Tutkijakouluista kehitetään nykyistä suurempia, niiden lukumäärää vähennetään ja valtakunnallista verkottumista vahvistetaan. Tutkijakoulujärjestelmää kehitettäessä otetaan nykyistä paremmin huomioon myös sektoritutkimuksen tutkijakoululutustarpeet. Tutkijakoulujen hallinnointi siirtyy Suomen Akatemialle vuodesta 2010. Suomen Akatemia, yliopistot ja tutkimuslaitokset lisäävät merkittävästi tutkijakouluille osoitettavan tuen määrää. Akatemian tutkimusrahoituksen lisäyksestä osa kohdennetaan rahoituksen yleiskustannusosuuden lisäämiseen.

Vahva ammattitaito on avainasemassa sen suhteen, miten uusimmat innovaatiot voidaan ottaa tehokkaasti tuottavaan käyttöön tuotannossa, palveluissa ja muuten yhteiskunnassa. Lisäksi ammatillisen koulutuksen järjestäjien rooli elinkeino- ja muun työelämän kehittämisessä ja palvelutoiminnassa kasvaa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien roolia innovaatiojärjestelmän kehittämisessä vahvistetaan ammattiopistostrategialla sekä laajentamalla työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja kytkemällä koulutusta ja työpaikoilla tapahtuvaa kehittämistoimintaa tiiviimmin yhteen.

Koulutuksen järjestäjien koulutus- ja kehittämispalveluilla tuetaan yritysten ja työpaikkojen tuotanto- ja palvelu-innovaatioiden kehittämistä sekä uusiin innovaatioihin perustuvan yritystoiminnan synnyttämistä.

Kansainvälistyminen

Koulutusjärjestelmän kansainvälistäminen ja kansainvälinen tutkimusyhteistyö ovat keskeisiä menestymisen edellytyksiä globaalissa kilpailussa.

Korkea laatu lisää suomalaisen koulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistä vetovoimaa. Esimerkiksi Suomen menestys OECD:n Pisa tutkimusohjelmassa on herättänyt laajaa kansainvälistä kiinnostusta maan koulutusjärjestelmää kohtaan. Toisaalta kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälistyminen ovat edellytyksiä laadun parantumiselle ja innovaatiopohjan vahvistumiselle. Kansainvälistyminen luo myös pohjaa työperäiselle maahanmuutolle.

EU:n Elinikäisen oppimisen ohjelma ja Lissabonin strategia muodostavat tärkeän viitekehyksen koulutuksen kansainväliselle yhteistyölle.

Kansainvälisen yhteistyön kohteiden ja alueiden valinta perustuu kansallisiin prioriteetteihin, ennakointiin ja toimijoiden omiin painotuksiin.

Yleissivistävä koulutus

Tavoitteena on lisätä koulujen ja oppilaitosten välistä yhteistyötä ja liikkuvuutta sekä parantaa koulutuksen laatua. Kansainvälisen osaamisen perustekijä on hyvä ja monipuolinen kielitaito, jonka perusta luodaan perusopetuksessa.

Eurooppalaisiin kouluopetuksen yhteistyöhankkeisiin Comenius-ohjelman kautta osallistuvien koulujen ja oppilaitosten määrää nostetaan 500 hankkeeseen. Comenius-ohjelmaan sisältyvien kielihankkeiden osuus pyritään kasvattamaan 25 % ohjelman kansallisesta budjetista. Suomeen saatavien Comenius apulaisopettajien määrää pyritään lisäämään. Keskitetyissä toiminnoissa tavoitteena on suomalaisten osallistujien määrän nostaminen

Selvitetään koulujen ja oppilaitosten kielivalikoimaa ja kieliopintojen jatkumon toteutumista. Edistetään koulujen kielikylpytoimintaa.

Suunnataan toimenpiteitä koulujen kieliohjelmien monipuolistamiseksi ja kieltenopetuksen laadun kehittämiseksi.

Lisätään harvinaisen vieraan kielen opetuksen kiinnostavuutta koulun kerhotoiminnan kautta sekä kehittämällä koulujen, kulttuurikeskusten ja järjestöjen välistä yhteistyötä. Kielikasvatus integroidaan soveltuvin osin toiminnan sisältöihin varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja alkuopetuksessa.

Hyödynnetään pohjoismaista lukioyhteistyösopimusta aikaisempaa laajemmin.

Kehitetään kielten osaamiseen ja opetukseen soveltuvia oppimisympäristöjä, opetusmenetelmiä, työtapoja, oppimateriaaleja ja välineitä.

Selvitetään yhteistyössä yliopistojen kanssa mahdollisuuksia antaa opiskelijavalinnassa lisäpisteitä harvinaisten kielten pitkän oppimäärän mukaisia kokeita ylioppilastutkinnossa suorittaneille ja näitä kieliä yliopistoon opiskelemaan pyrkiville. Samassa yhteydessä selvitetään myös mahdollisuutta suomi/ruotsi toisena kielenä -kokeen rinnastamiseen äidinkielen kokeeseen yliopistoon pyrittäessä.

Ammatillinen koulutus

Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa eurooppalainen yhteistyö on lisääntynyt ns. Kööpenhaminan prosessin myötä. Eurooppalaisen yhteistyön tavoitteena on parantaa ammatillisen koulutuksen suorituskykyä ja laatua sekä lisätä ammatillisen koulutuksen vetovoimaa ja ammatillisen osaamisen vertailtavuutta Euroopassa ja näin edistää ammatillisessa koulutuksessa olevien ja ammatillisen tutkinnon suorittaneiden liikkuvuutta.

Koulutuksessa olevien liikkuvuuden edistämiseksi ja tutkintojen vertailtavuuden parantamiseksi Euroopan unionissa kehitetään Eurooppalaista tutkintojen viitekehystä (EQF) sekä ammatilliseen koulutukseen soveltuvaa opintosuoritusten siirtojärjestelmää (ECVET). Ammatillisen koulutuksen laadunvarmistusta vahvistetaan eurooppalaisen laadunvarmistuksen viitekehyksen (CQAF) avulla. Myös OECD:n puitteissa ammatillinen koulutus on noussut tärkeäksi painopisteeksi. Ammatillisen koulutuksen kehittämiseen liittyvää kansainvälistä yhteistyötä jatketaan edelleen.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden ja tutkinnon suorittaneiden sekä opetushenkilöstön liikkuvuutta lisätään. Samoin edistetään koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia kansainväliseen vertaisoppimiseen. Tavoitteena on lisätä vuositason liikkuvuutta 30 % suunnittelukauden aikana. Erityistä huomiota kiinnitetään opettajien kansainvälisiin työelämäjaksoihin.

Osallistutaan aktiivisesti ammatillisen koulutuksen eurooppalaiseen yhteistyöhön ja Kööpenhaminan prosessin tavoitteiden määrittelyyn ja toimeenpanoon. Valmistaudutaan ottamaan käyttöön ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten siirtojärjestelmä ECVET.

Lisätään ammatilliseen koulutukseen liittyvää yhteistyötä myös Euroopan unionin ulkopuolisten maiden kanssa.

Korkeakoulut

Korkeakoulujen kansainvälisen toiminnan painopisteenä ovat opiskelija-, opettaja- ja tutkijaliikkuvuus, kansainväliset tutkimus- ja kehitystyöhankkeet sekä yhteis- ja kaksoistutkintojen kehittäminen.

Suomi on korkeakoulujen opiskelijavaihdon osalta vetovoimainen kohde ja tavoitteena on, että ulkomailta tulevien osuutta korkeakoulujen opiskelijoista ja henkilöstöstä nostetaan edelleen. Erityisesti panostetaan tutkijankoulutuksen rekrytointipohjan laajentamiseen. Samalla toteutetaan tukitoimia ulkomaisten opiskelijoiden ja tutkijoiden sitouttamiseksi Suomeen.

Korkeakoulut kehittävät yhteistyötään osaamisen viennin kehittämiseksi painopistealoillaan. Kansainvälisissä toisen syklin korkeakoulututkintoon johtavissa koulutusohjelmissa kokeillaan lukukausimaksujen perimistä EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta. Kokeiluun kuuluu stipendijärjestelmä ulkomaisille vähävaraisille opiskelijoille. Lukukausimaksukokeilulle luodaan kriteerit, joiden mukaan sen onnistumista arvioidaan ja tehdään päätös lukukausimaksujen pe-

rimisen jatkamisesta tai niistä luopumisesta. Ulkomaille suuntautuva tilauskoulutus tehdään mahdolliseksi.

Korkeakoulujen kielenopetuksella on kahdenlaisia haasteita. Suomalaisille korkeakouluopiskelijoille ja henkilöstölle tulee turvata riittävä kielitaito kansainväliseen yhteistyöhön opiskelussa ja työelämässä. Opetushenkilöstön kielitaidon tulee olla riittävä jatkuvaan vieraskieliseen opetukseen.

Suomeen tuleville ulkomaalaisille opiskelijoille tulee pystyä tarjoamaan riittävästi myös suomen ja ruotsin kielen opintoja, jotta työllistyminen suomalaisille työmarkkinoille on mahdollista.

Opetusministeriö valmistelee yhdessä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa korkeakoulujen kansallisen kansainvälistymisstrategian.

Tavoitteena kehittää Suomeen kansainvälisesti vahva ja vetovoimainen korkeakouluja tiedeyhteisö.

Suomalaisen osaamisen kansainvälistä hyödyntämistä edistetään tekemällä tarvittavat lainsäädännön muutokset niin, että ne astuvat voimaan viimeistään 1.8.2009.

Opetusministeriö myöntää luvat mahdollisiin ohjelmiin korkeakoulujen esityksestä.

Korkeakoulut laativat koko toimintansa kattavat kielistrategiat vuoden 2009 aikana. Korkeakoulut edellyttävät vieraskielistä opetusta antavilta opettajilta opetuskielen taitonsa osoittamista kielitutkinnolla tai muulla tunnustettavissa olevalla tavalla.

Korkeakoulut kehittävät yhteistyötä ja sopivat työnjaoista vähemmän opiskeltujen kielten tarjonnan turvaamiseksi.

Korkeakoulut huolehtivat siitä, että ulkomaalaiset opiskelijat saavat opintojensa aikana riittävän suomen ja ruotsin kielen taidon sekä kulttuurintuntemuksen. Kielikoulutustarjonnan tulee olla tarkoituksenmukainen opintojen ja työelämän kannalta.

Korkeakoulujen kielikoulutuspolitiikan koordinaatio ja tutkimus keskitetään huomioiden kuitenkin ruotsinkielisen koulutuksen erityistarpeet.

EU:n komissio on antanut 23.10.2006 tiedonannon "Aikuiskoulutus: oppia ikä kaikki". Komissio katsoo, että unionin edessä olevat kilpailukykyyn, väestönmuutokseen ja sosiaaliseen osallisuuteen liittyvät haasteet edellyttävät jäsenvaltioilta elinikäisen oppimisen strategiaan yhdistettyä tehokasta aikuiskoulutusjärjestelmää. Tiedonannon keskeiset viestit aikuiskoulutuksen kehittämiseksi ovat osallistumisen esteiden poistaminen, aikuiskoulutuksen laadun varmistaminen (opetusmenetelmät, henkilöstön laatu, koulutuksen tarjoajien laatu, toteutuksen laatu), oppimistulosten tunnustaminen ja validointi, ikääntyvään väestöön ja siirtolaisiin sijoittaminen sekä indikaattorien ja vertailuarvojen kehittäminen. Komissio valmistelee parhaillaan tiedonannon toimeenpanosuunnitelmaa.

Osallistutaan aktiivisesti aikuiskoulutustiedonannon toimeenpanosuunnitelman valmisteluun ja laaditaan tiedonannon kansallinen toteuttamisohjelma.

Tiede ja tutkimus

Tieteen ja tutkimuksen kansainvälisyys on entisestään lisääntynyt ja monipuolistunut. OECD- ja EU-maiden lisäksi myös kehittyvät taloudet panostavat määrätietoisesti tieteeseen ja tutkimukseen. Valtaosa uudesta tiedosta tuotetaan ulkomailla, joten uutta tietoa ja osaamista on pystyttävä hyödyntämään ja jalostamaan. Suomi on nykyisin jäsenenä keskeisissä kansainvälisissä tutkimusorganisaatioissa.

Tieteen ja tutkimuksen kansainvälistymisessä on strategisena tavoitteena tukea Suomen omaa kehitystä ja kilpailukykyä sekä vastuunkantoa yhteisten ongelmien ratkaisemiseksi.

Kansainvälinen tiede- ja tutkimusyhteistyö on kiinteä osa korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Kansainvälisten organisaatioiden, hankkeiden ja yhteistyöjärjestelyjen tarjoamat mahdollisuudet hyödynnetään nykyistä paremmin.

Euroopan unioni on Suomen kannalta keskeinen kansainvälisen toiminnan viitekehys. Tutkimuksen kansainvälistymisen edistämiseksi suomalaisten vastuuorganisaatioiden tulee olla entistä aktiivisempia suhteessa EU:n tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaan ja EU:ssa tehtävään tutkimukseen. Kansainvälisellä yhteistyöllä tähdätään myös resurssien parempaan käyttöön. Erityisesti kalliit tutkimusinfrastruktuurit edellyttävät tiivistä kansainvälistä yhteistyötä.

Suomalaiset korkeakoulut hyödyntävät määrätietoisesti tutkimuksen 7. puiteohjelmaa ja Suomi osallistuu aktiivisesti eurooppalaisen tutkimus- ja innovaatioyhteistyön kehittämiseen.

Suomalaiset korkeakoulut, tiedelaitokset ja muut keskeiset toimijat osallistuvat aktiivisesti Euroopan infrastruktuurifoorumin (ESFRI) hankkeiden valmisteluun ja toteutukseen.

Pohjoismaisen tutkimusyhteistyön toimivia esimerkkejä ovat tutkijakoulut ja huippuyksiköt. Pohjoismaiset aktiviteetit ovat yhä kiinteämmin osa laajempaa Itämeren piirissä ja edelleen muissa kansainvälisissä yhteyksissä, kuten EU:n pohjoisen ulottuvuuden piirissä toteutettavaa tutkimusyhteistyötä.

Pohjoismaista tutkimusyhteistyötä sekä Itämeren että arktisten alueiden tutkimusyhteistyötä kehitetään yhteisten intressien ja kansallisten prioriteettien pohjalta. Yliopistot osallistuvat pohjoismaisten tutkijakoulujen ja NordForskin tutkimuksen huippuyksiköiden toimintaan.

Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus

Hallituksen maahanmuuttopoliittisena tavoitteena on kehittää aktiivista, kokonaisvaltaista ja johdonmukaista politiikkaa, joka ottaa huomioon niin työvoiman tarpeen, maahanmuuttajien moninaiset lähtökohdat kuin kansainväliset velvoitteet.

Hallitusohjelman mukaan niiden osaamiskapeikkojen täyttämiseen, joihin kotimainen työvoima ei riitä, helpotetaan ja lisätään työperäistä maahanmuuttoa. Maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistetään koulutuksen keinoin, ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustamista ja täydennyskoulutusta kehitetään sekä maahanmuuttajien sivistysmahdollisuuksia kehitetään. Pääkaupunkiseudulle, Turun seudulle ja muille merkittäville maahanmuuttoalueille laaditaan yhdessä valtion ja seudun kuntien kanssa pilottiohjelma maahanmuuttajien kotouttamisen ja työllistymisen edistämiseksi.

Laaditaan opetusministeriön toimialan kattava työperusteista maahanmuuttoa ja maahanmuuttajien työllistymistä tukeva toimenpideohjelma. Ohjelma valmistellaan tiiviissä yhteistyössä sisäasiainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Yhteiskunnan monikulttuuristumisen myötä myös tarve monikulttuurisuustaitojen hallitsemiseen on kasvanut. Ihmis- ja lastenoikeudet, viestintätaidot, suvaitsevaisuus- ja demokratiakasvatus sekä vähemmistöihin liittyvät asiat ovat olennainen osa monikulttuurisuustaitojen kehittämistä.

Syvennetään monikulttuurisuustaitojen opetusta osana esi- ja perusopetusta sekä ammatillista ja lukiokoulutusta.

Yleissivistävä koulutus

Esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa on huomioitava maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten määrän lisääntyminen. Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, miten hyvin maahanmuuttajataustaisten lasten integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan onnistuu.

Kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta sellaisille maahanmuuttajaoppilaille, joiden suomen- tai ruotsin kielen taito ei vielä ole riittävän hyvä perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Alueelliset erot valmistavan opetuksen saatavuudessa ja opetusjärjestelyissä ovat suuria.

Hyvä suomen tai ruotsin kielen taito on edellytys suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumiselle, opinnoissa menestymiselle ja työllistymiselle. Maahanmuuttajaoppilaille, joiden suomen tai ruotsin kielen taidon ei arvioida kaikilla kielitaidon osa-alueilla olevan äidinkielisen tasoinen, opetetaan suomi/ruotsi äidinkielenä -oppimäärän sijasta suomea tai ruotsia toisena kielenä.

Maahanmuuttajanuoria siirtyy lukiokoulutukseen vähän suhteessa suomen- ja ruotsinkielisiin oppilaisiin. Keskeisenä syynä ovat heidän puutteelliseksi kokemansa kielelliset valmiudet.

Jokaisen oppilaan tulee voida ylläpitää ja kehittää myös omaa äidinkieltään suomen tai ruotsin kielen oppimisen rinnalla. Vahva oma kielellinen ja kulttuurillinen identiteetti auttaa oppilaita ja opiskelijoita sopeutumaan myös vieraaseen yhteiskuntaan.

Tavoitteena on turvata kaikille maahanmuuttajaoppilaille riittävä tuki ja edellytykset perus- ja lukioopinnoissa menestymiselle ja kotoutumiselle suomalaiseen yhteiskuntaan.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen, oman äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen tasa-arvoista tarjontaa tuetaan.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisessa peruskoulutuksessa maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrä on noussut jonkin verran. Maahanmuuttajille järjestetään ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta, jonka tavoitteena on antaa opiskelijalle riittävät kielelliset, kulttuuriset ja muut tarvittavat valmiudet ammatillisiin opintoihin.

Maahanmuuttajien osallistumista ammatilliseen peruskoulutukseen edistetään turvaamalla riittävä ammatillisen peruskoulutuksen ja siihen valmistavan koulutuksen tarjonta sekä kehittämällä maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta, joustavan valinnan menettelyjä ja opiskelun tukipalveluja.

Korkeakoulut

Kasvava maahanmuuttajien määrä heijastuu myös korkeakouluihin hakeutuvien määrään.

Vieraskielisten ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opiskelumahdollisuuksia suomalaisissa korkeakouluissa lisätään poistamalla vieraskielisiin ja maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin kohdistuvia opiskelijavalinnan ja opiskelun esteitä. Erityistä huomiota kiinnitetään suomen ja ruotsin kielen sekä kulttuuriopetuksen riittävään tarjontaan. Tarjonnan tulee painottua opintojen ja työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Ammattikorkeakouluopintoihin valmentavaa koulutusta lisätään ja sen rahoitus turvataan ottamalla se osaksi ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta.

Tavoitteena on, että maahanmuuttajien osuus korkeakoulutettavista vastaa heidän osuuttaan koko väestöstä.

Aikuiskoulutus

EU:n komission aikuiskoulutustiedonannon yksi keskeinen viesti jäsenmaille on siirtolaisten tukeminen niin, että he voivat integroitua yhteiskuntaan ja talouselämään ja hyödyntää mahdollisimman suuressa määrin aikaisemmin hankkimaansa osaamista ja koulutusta.

Tuetaan työperusteista maahanmuuttoa ja maahanmuuttajien työllistymistä aikuiskoulutuksen keinoin ensi vaiheessa erityisesti rakennusalalla, metalliteollisuudes-

sa, palvelualalla sekä terveydenhuollossa ja vanhustyössä sekä lähivuosina työvoimatarpeen mukaisesti myös muilla aloilla.

Tehostetaan ulkomailla hankitun osaamisen hyödyntämistä joustavoittamalla aiemman koulutuksen ja osaamisen tunnustamista mm. siten, että kelpoisuuden tuottavia täydentäviä opintoja voidaan tarjota avoimen yliopiston ja täydennyskoulutuksen kautta. Lisätään mahdollisuuksia pätevyyden osoittamiseen näytön kautta sekä kehitetään muiden kuin korkeakoulututkintojen tunnustamismenettelyjä.

Edistetään työelämän ulkopuolella olevien, erityisesti maahanmuuttajaperheiden äitien, mahdollisuuksia kielikoulutukseen.

Koulutuksen ja työelämän yhteydet ja yrittäjyyskasvatuksen edistäminen

Koulutuksen ja työelämän tiiviit yhteydet ovat välttämättömiä kaikilla koulutusasteilla ja erityisesti ammatillisesti eriytyneessä koulutuksessa. Koulutuksen ja työelämän yhteistyön avulla voidaan varmistaa, että koulutus vastaa sisällöllisesti työelämän ja yksilöiden tarpeita ja edistää tutkinnon suorittaneiden työllistymistä.

Yritysten ja yrittäjyyden merkitys taloudellisen kasvun ja työllisyyden edistäjänä kasvaa. Lisäksi aloitteellisuus ja yritteliäisyys lisäävät opiskelijoiden menestymistä yhteiskunnassa, jatko-opinnoissa ja työelämässä. Yrittäjyyden edistäminen edellyttää yrittäjyyskasvatuksen monipuolistamista ja laajentamista sekä yrittäjyyteen liittyvän koulutuksen vahvistamista.

Yleissivistävä koulutus

Yrittäjyyden ja työelämän tuntemuksen sekä niihin liittyvien taitojen kartuttaminen on tärkeää aloittaa jo perusopetuksessa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin kirjattu osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyysaihekokonaisuus tukee yrittäjyyskasvatuksen tavoitteita.

Yrittäjyyden asema lukiokoulutuksessa on vahvistunut opetussuunnitelmauudistuksen myötä. Uusi opetussuunnitelma mahdollistaa yrittäjyyden aihekokonaisuuden toteuttamisen monimuotoisesti paikalliset olosuhteet huomioon ottaen.

Työelämän ja perusopetuksen yhteyksien syntymistä edistetään ja työpaikkojen hyödyntämistä oppimisympäristöinä lisätään.

Lukiokoulutuksen ja työ- ja elinkeinoelämän välisiä yhteyksiä lisätään.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen peruskoulutuksen työelämävastaavuutta on lisätty mm. työpaikalla tapahtuvan opiskelun laajentamisen, perustutkintojen ja näyttötutkintojen jatkuvan uudistamisen ja kehittämisen sekä tuloksellisuusrahoituksen avulla. Koulutuksen työelämävastaavuutta on vahvistettava edelleen erityisesti työpaikalla tapahtuvaa opiskelua laajentamalla ja kehittämällä.

Vahvistetaan työpaikalla tapahtuvaa opiskelua kehittämällä edelleen ammatillisen peruskoulutuksen työssäoppimista, ammattiosaamisen näyttöjä ja oppisopimuskoulutusta. Selvitetään ja kokeillaan, millaisilla kannusteilla ja rahoitusjärjestelyillä työpaikalla tapahtuvaa opiskelua voidaan laajentaa nykyisestä ja työnantajien roolia siinä vahvistaa. Kiinnitetään erityistä huomiota työpaikalla tapahtuvaan opiskelun ohjaukseen ja laadunvarmistukseen.

Varmistetaan ammatillisten opettajien ammatti- ja työelämäosaaminen sekä huolehditaan sen jatkuvasta

uudistamisesta työelämäjaksojen, täydennyskoulutuksen ja kehittämishankkeiden avulla. Kehitetään työpaikkaohjaajien koulutusta ja turvataan sen riittävä tarjonta.

Ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelmien uudistamisen yhteydessä laajennetaan yrittäjyysopintoja.

Korkeakoulut

Korkeakoulujen ja työelämän vuorovaikutusta vahvistetaan. Tavoitteena on, että opiskelijat jo opintojensa aikana voivat orientoitua tuleviin työtehtäviinsä ja että koulutuksen sisällöissä voidaan riittävästi ennakoida työelämän tulevia osaamistarpeita, joille osaltaan luovat pohjaa korkeakoulujen ja työelämän väliset tutkimus- ja kehitystyöhankkeet. Korkeakoulutettuja aktivoidaan ryhtymään yhä enemmän yrittäjiksi.

Korkeakouluopiskelijoiden yrittäjyysopintoja tarjotaan valinnaisina opintoina kaikille opiskelijoille. Yrittäjyysopintoja voidaan sisällyttää myös tutkijakoulutukseen.

Korkeakoulujen tarjoaman koulutuksen ajantasaisuus turvataan niin, että se parhaalla mahdollisella tavalla palvelee työelämän muuttuvia osaamistarpeita. Tämä edellyttää tiivistä vuorovaikutusta työelämän, yritysten ja alueiden kanssa. Tutkintokoulutuksen rinnalla korostuvat yhä enemmän jo työelämässä olevan korkeakoulutetun väestön tarpeet.

Opintojen ohjauksessa ja opiskelijoiden henkilökohtaisissa opintosuunnitelmissa korostuu opiskelijan työuran hahmottuminen opintojen aikana. Tätä tuetaan harjoittelua kehittämällä sekä opinnäytetöiden kytkemisellä työelämän tarpeita palveleviin tutkimus- ja kehitystyöhankkeisiin.

Ammattikorkeakouluopetuksen laatua kehitetään lisäämällä ammattikorkeakoulujen työelämäyhteyksiä ja kytkemällä työelämäläheinen tutkimus- ja kehitystyö tiiviimmin osaksi opetusta. Ammattikorkeakouluopinnoissa korostuu työelämän kehittäminen. Ammattikorkeakoulujen opetuksen kehittämisen painopisteenä on opiskelijan ja työelämän välisten suhteiden syventäminen systemaattisesti opintojen aikana.

Korkeakoulujen hallinnossa ja neuvottelukunnissa turvataan riittävä työelämän edustus ja työelämän muutokset otetaan riittävästi huomioon opintosisällöissä.

Opiskelijoiden opintoja kytketään entistä vahvemmin korkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyöhön. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden vuosittain T&K-hankkeissa suorittamien opintopisteiden määrä kaksinkertaistetaan.

Ammattikorkeakoulut huolehtivat opetussuunnitelmissaan ja opintojen ohjauksessa siitä, että opiskelijoiden työelämäyhteydet syvenevät systemaattisesti opintojen aikana.

Aikuiskoulutus

Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen keskeisenä tavoitteena on parantaa työikäisen aikuisväestön koulutusmahdollisuuksia ja koulutuksen työelämävastaavuutta. Uudistusta on käsitelty luvussa rakenteellinen kehittäminen.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ja muun työikäisille aikuisille tarkoitetun koulutuksen kehittämisessä otetaan huomioon yrittäjien ja pienyritysten henkilöstön osaamistarpeet.

Lisä- ja täydennyskoulutusta suunnataan niin, että 'sillä voidaan tukea yritysten sukupolvenvaihdosprosessia ja erilaiselle osaamispohjalle perustuvan yrittäjyyden syntymistä ja yritystoiminnan uudistumista.

Työnjohto- ja esimieskoulutusta kehitetään ammatillisen aikuiskoulutuksen ja ammattikorkeakoulun yhteistyönä siten, että ammattikorkeakoulut osallistuvat erikoisammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen.

Tutkinnot

Eurooppalaisessa yhteistyössä on kehitetty eurooppalaista tutkintojen viitekehystä (EQF) välineeksi, jonka avulla voidaan verrata toisiinsa eri maiden tutkintojen tasoja. Sen tarkoituksena on yhteisen eurooppalaisen tasomäärittelyn kautta edistää liikkuvuutta Euroopassa. Tarkoituksena on, että jäsenmaat luokittelevat vuoteen 2010 mennessä kansalliset tutkintonsa viitekehyksen mukaisille kahdeksalle tasolle. Jotta luokittelu on läpinäkyvästi mahdollista sekä viitekehyksen tasot että kansalliset tutkinnot on määriteltävä oppimistuloksina.

Suomalaisen tutkintojärjestelmän toimivuutta ja selkeyttä parannetaan valmistelemalla tutkintojen tuottaman ja muun osaamisen kuvaamiseen perustuva kansallinen viitekehys vuoteen 2010 mennessä.

Lukiokoulutus

Ylioppilastutkintoa on kehitetty vuosina 2005–2007 uudistamalla tutkinnon rakennetta, ottamalla käyttöön erilliset reaaliaineiden kokeet ja lisäämällä uusi terveystiedon koe sekä uudistamalla äidinkielen koe. Tavoitteena on, että ylioppilastutkinto mittaa entistä paremmin, ovatko opiskelijat omaksuneet lukion opetussuunnitelman mukaiset tiedot ja taidot sekä saavuttaneet tavoitteiden mukaisen riittävän kypsyyden ja jatko-opintokelpoisuuden. Tutkinnon koesuorituksissa ei vielä hyödynnetä riittävissä määrin teknologian suomia mahdollisuuksia.

Selvitetään ylioppilastutkinnon kehittämistarpeita. Tutkitaan mahdollisuuksia hyödyntää tietoteknisiä välineitä tutkinnon suorittamisessa sekä niistä aiheutuvia kustannuksia.

Ammatillinen koulutus

Ammatillinen tutkintorakenne muodostuu kolmesta peruselementistä: ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista, jotka pääsääntöisesti muodostavat osaamisvaatimustensa suhteen jatkumon eri ammattialoilla. Ammatilliset perustutkinnot toimivat ensisijaisina työmarkkinoille, toimialalle tai ammattiin tulotutkintoina, joiden tehtävänä on tuottaa työelämään siirtymisen edellyttämä ammattitaito ja -pätevyys. Ne soveltuvat erityisesti työelämään siirtyvien ohella myös ammattia vaihtaville. Ammattitutkinnoissa edellytetään pääsääntöisesti perustutkintoa vaativampaa osaamista, mutta työelämän tarpeiden

mukaan osa ammattitutkinnoista toimii myös alalletulotutkintoina. Erikoisammattitutkinnoissa edellytetään alan vaativaa osaamista. Ammatillisten tutkintojen perusteita kehitettäessä tarkastellaan kaikkia tietyn koulutus-/ammattialan tutkintoja kokonaisuutena, jotta ne vastaavat alakohtaisiin osaamistarpeisiin tehokkaasti ja johdonmukaisesti.

Toisen asteen ammatillista tutkintorakennetta kehitetään siten, että tutkintojen avulla tuetaan joustavasti ja tehokkaasti työmarkkinoille siirtymisen ja ammatissa toimimisen edellyttämän ammattitaidon saavuttamista sekä edistetään työikäisen aikuisväestön ammattitaidon uusintamista, ammatissa kehittymistä ja ammatinvaihtoa.

Kehitetään ammatillista tutkintojärjestelmää kokonaisuutena työelämän ja yksilöiden osaamistarpeiden näkökulmasta siten, että ammatilliset tutkinnot perustuvat osaamiseen ja työelämän toimintakokonaisuuksiin.

Vahvistetaan ammatillisten perustutkintojen työelämävastaavuutta kehittämällä niitä siten, että ne tuottavat työelämän edellyttämän alakohtaisen ammattipätevyyden sekä laaja-alaisia ammatillisia valmiuksia ja jatko-opiskeluvalmiuksia.

Lisätään ammatillisen tutkintojärjestelmän joustavuutta monipuolistamalla mahdollisuuksia valita ammatillisiin perustutkintoihin osia muista ammatillisista tutkinnoista. Huolehditaan siitä, että lisääntyvä valinnaisuus ei vähennä tutkintojen tuottamaa ammattipätevyyttä.

Työelämän osaamis- ja työvoimatarpeisiin vastaaminen edellyttää, että ikäluokasta mahdollisimman moni suorittaa ammatillisesti eriytyneen koulutuksen. Ammatillisten perustutkintojen suorittamismahdollisuuksia on siksi tarpeen monipuolistaa. Ensisijaisena tavoitteena on edistää perustutkintojen suorittamista. Osaamistarpeisiin voidaan vastata myös tutkinnon osilla silloin kun se on elinkeino- ja muun työelämän ja yksilön kannalta tarkoituksenmukaista. Tutkinnon osan suorittajalla on mahdollisuus suorittaa tutkinto myöhemmin ja aikaisemmin hankittu osaaminen tunnustetaan täysimääräisesti. Ammatillisen perustutkinnon suorittamista edistetään ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän puitteissa tuloksellisuuselementtien avulla sekä laajentamalla työpaikalla tapahtuvaa koulutusta.

Monipuolistetaan ammatillisten perustutkintojen suorittamismahdollisuuksia siten, että tutkinto on mahdollista suorittaa työelämän edellyttämää ammattipätevyyttä tuottava tutkinnon osa kerrallaan ja että ammattiosaamisen syventämiseen on nykyistä laajemmat mahdollisuudet tutkintoa suoritettaessa. Varmistetaan ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän avulla, että tutkinnon suorittaminen on ensisijainen tavoite.

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneella on yleinen jatko-opintokelpoisuus yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. Sen sijaan ammatti- ja erikoisammattitutkinnon kohdalla voidaan puhua jatko-opintokelpoisuuden näkökulmasta ainakin osittaisesta umpiperästä.

Jatketaan ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteistyötä opintotarjonnan, opinto-ohjelmien ja koulutustarjonnan suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Yleinen jatko-opintokelpoisuus yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin laajennetaan tarkoituksenmukaisella tavalla koskemaan ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittaneita.

Korkeakoulut

Yliopistojen uusien kandidaatin tutkintojen ja erillisten maisteriohjelmien suoritusmäärät kasvavat. Maisteriohjelmia kehitetään monitieteisinä ja kansainvälisinä kokonaisuuksina.

Ammattikorkeakoulujen tutkintorakenne on kaksiportainen. Ylemmistä ammattikorkeakoulututkinnoista muodostuu pääasiallinen jatkokoulutusväylä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille.

Ulkomaisten korkeakoulujen kanssa yhteistyössä toteutettavassa koulutuksessa painotetaan laadukkaiden kaksois- ja yhteistutkintojen kehittämistä.

Korkeakoulututkintojen opintoaikoja lyhennetään ja opiskelijoiden liikkuvuutta korkeakoulujärjestelmässä sekä koulutuksen ja työelämän välillä helpotetaan parantamalla aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista.

Korkeakoulut lisäävät kansainvälisessä yhteistyössä tehtävien kaksois- ja yhteistutkintojen määrää.

Yliopistojen tutkinnonuudistuksen toimeenpano arvioidaan vuonna 2010.

Laatu ja laadunvarmistus

Yleissivistävä koulutus

Esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen sekä taiteen perusopetuksen valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako sekä opetussuunnitelman perusteet on uudistettu. Tavoitteena oli lisätä valtakunnallista yhtenäisyyttä opetuksen järjestämisessä sekä parantaa oppilaiden ja opiskelijoiden oppimisen edellytyksiä ja oikeusturvaa. Opetussuunnitelmia uudistettaessa tarkennettiin oppilaiden arviointia.

Jatko-opintojen kannalta on tärkeä varmistaa, että oppilas on saavuttanut ne tiedot ja taidot, jotka opetussuunnitelmien perusteissa on määritetty. Opetussuunnitelman perusteiden on todettu ohjaavan ja tukevan päivittäistä koulutyötä oletettua vähemmän. Perusopetuksen päättöarvioinnissa oppilaan arvosana ei aina vastaa hänen todellista osaamistasoaan eikä arvostelu aina ole yhdenmukaista koulujen välillä.

Opetussuunnitelman perusteiden toimivuus selvitetään. Käynnistetään valmistelevat toimet koulutuksen valtakunnallisten tavoitteiden ja tuntijaon sekä opetussuunnitelmien perusteiden uudistamiseksi. Kannustetaan kuntia lisäämään taide- ja taitoaineiden opetustuntimääriä ja tarjoamaan niitä myös valinnaisaineena.

Oppilasarvioinnissa havaittuja puutteita korjataan arvosanojen käytön perusteiden yhtenäistämiseksi ja oppilaiden oikeusturvan parantamiseksi erityisesti jatko-opintoihin siirryttäessä.

Selvitetään erilaisten laatujärjestelmien sopivuutta perusopetuksen laadun kehittämiseen. Valmistellaan perusopetuksen laatukriteerit, jotka tukevat perusopetusta koskevien säädösten toteutumista, koulutuksen laadun kehittämistä ja oppimisen edellytysten parantamista.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen laadun merkitys kasvaa vastattaessa koulutuspalveluilla työelämän ja yksilöiden muuttuviin ja kasvaviin osaamistarpeisiin. Ammatillisen koulutuksen laadunvarmistusta kehitetään yhteisten eurooppalaisten linjausten pohjalta, kansallisen koulutusjärjestelmän erityispiirteisiin sopivalla tavalla.

Laaditaan ammatillisen koulutuksen kansallinen laatustrategia, jolla tuetaan koulutuksen järjestäjiä laadun jatkuvassa parantamisessa.

Vahvistetaan tuloksellisuusrahoituksen roolia laadunvarmistuksessa ottamalla asiakastyytyväisyys laajem-

min huomioon tuloksellisuuden mittaamisessa. Jatketaan laatupalkintojen käyttöä laadun kehittämisen edistäjänä ja parhaiden käytänteiden levittämisessä.

Korkeakoulut

Korkeakouluilla on päävastuu järjestämänsä koulutuksen laadusta ja laadun kehittämisestä. Korkeakoulut vastaavat itse toimintansa arvioinnista, laadunvarmistuksesta ja laadunvarmistusjärjestelmien kehittämisestä. Korkeakoulutuksen laadunarvioinnin mittareita kehitetään.

Korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmien auditointi vakiinnutetaan ja siitä kehitetään kansallinen, kaikille korkeakouluille tarkoitettu ulkoinen laadunvarmistusjärjestelmä.

Lisätään korkeakoulujen arviointitoiminnan kansainvälistä yhteistyötä ja vertailtavuutta.

Koulutus- ja tieteenalakohtaisia arviointeja jatketaan koulutus- ja tutkimustoiminnan laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi.

Tekniikan alan yliopistokoulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen sekä tutkimuksen kehittäminen

Tekniikan alan koulutus ja tutkimus ovat merkittävässä asemassa teknologisen uuden tiedon ja osaamisen sekä innovaatioiden kehittämisessä. Tietoyhteiskunnan toimintaympäristössä yhteiskunnan teknologisen osaamisen taso ja hyödyntämiskyky vaikuttaa ratkaisevasti Suomen kilpailukykyyn globaalissa taloudessa. Tarve soveltaa teknologiaa entistä laajemmin myös moni- ja poikkitieteellisesti kasvaa.

Tekniikan koulutuksen laadun vahvistamiseksi koulutusohjelmarakenteita uudistetaan suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja palvelemaan paremmin työelämän tarpeita. Osaamisen uusintaminen turvataan kehittämällä tekniikan alan täydennyskoulutusta valtakunnallisena kokonaisuutena.

Tekniikan alan korkeakoulutusta uudistetaan yhteistyössä tekniikan alan yhteistyöryhmän kanssa. Työnjakoa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kesken teknillisessä korkeakoulutuksessa selkiytetään. Tekniikan alan yksikkörakenteita kootaan nykyistä suurempiin yksiköihin, jotka erikoistuvat joillekin osaamisalueille. Uusia yksiköitä ei perusteta. Opintojen läpäisyn parantamiseen panostetaan. Nuorten matemaattis- luonnontieteellistä osaamista edistetään sekä lisätään naisten osuutta alan opiskelijoista.

Tekniikan alan yliopistojen profiileita kehitetään niin, että alan suurimmat yliopistoyksiköt panostavat tutkimustoimintaan ja painoalojen vahvistamiseen. Innovaatioyliopistoa kehitetään teknologista, liiketoiminnallista ja taiteellista osaamista kehittävänä korkeatasoisena tutkimusyliopistona. Tiivis yhteistyö elinkeinoelämän kanssa on teknillisen korkeakoulutuksen vahvuus, jota kehitetään edelleen. Opintoja tukevaa harjoittelua ja työssäoppimista kehitetään oppimisen laadun parantamiseksi. Tekniikan alan täydennyskoulutuksen koulutussisältöjä ja -muotoja kehitetään huomioiden yksilöiden ja työelämän muuttuvat osaamistarpeet.

Suomen Akatemia vahvistaa käytössään olevin keinoin tekniikan alan tieteellistä tutkimusta ja sen edellytyksiä.

Opetuksen kehittäminen

Yleissivistävä koulutus

Yleissivistävän koulutuksen kehittämisen lähtökohtana on sivistyksellisten perusoikeuksien turvaaminen jokaiselle oppilaalle ja opiskelijalle hänen kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaan. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteena on tukea kasvua ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen tulee antaa oppilaille perusta laajaan yleissivistykseen.

Laadukas esiopetus, perusopetus, lukiokoulutus ja taiteen perusopetus edellyttää ammattitaitoista ja monipuolista opetusta ja ohjausta sekä turvallista oppimisympäristöä. Koko kouluyhteisön on tuettava lasten kasvamista ja oppimista turvallisessa ja sosiaalisesti huomioivassa yhteisössä. Luovuutta, erilaista lahjakkuutta ja innovatiivisuutta edistetään varhaiskasvatuksesta alkaen. Lasten kehityksen kannalta ensimmäiset koulukokemukset ovat hyvin tärkeitä ja vaikuttavat monella tavalla myöhempään suhtautumiseen. Opetuksen laatuun ja oppimistuloksiin voidaan tehokkaasti vaikuttaa varmistamalla riittävän pienet opetusryhmät, joissa opettajalla on aikaa jokaiselle oppilaalle. Pienessä opetusryhmässä voidaan helpommin puuttua kiusaamiseen, auttaa erityisen tuen tarpeessa olevia, toteuttaa monipuolisia opetusmenetelmiä, pitää yhteyttä huoltajiin ja ehkäistä koulupudokkuutta. Esi- ja perusopetuksella, aamu- ja iltapäivätoiminnalla sekä taiteen perusopetuksella rakennetaan perustaa lapsen ja nuoren kasvulle ja oppimiselle sekä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä kehitetään edelleen siten, että turvataan joustava siirtyminen kouluun ja myönteinen ja kannustava koulun aloittaminen.

Ikäluokkien pienentymisestä vapautuvat voimavarat käytetään koulutuksen laadun kehittämiseen tavoitteena perusopetuksen opetusryhmien pienentäminen ja tuki- ja erityisopetuksen vahvistaminen koulutuksen laadun parantamiseksi ja lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Pienemmät opetusryhmät mahdollistavat varhaisen puuttumisen oppimis- ja koulunkäyntivaikeuksiin, opetus- ja työmuotojen monipuolistamisen, innovatiivisten ja luovien oppimisympäristöjen kehittämisen sekä oppilaiden erilaisen lahjakkuuden huomioonottamisen. Ryhmäkokojen kehityksen seuranta otetaan osaksi säännöllistä tietojenkeruuta. Perusopetuksen laadun seurannan välineitä kehitetään myös muilta osin valtakunnallisen ja paikallisen päätöksenteon tarpeisiin.

Tavoitteena on koulun kehittäminen lasten ja nuorten hyvinvointia edistäväksi yhteisöksi. Vahvistetaan koulua lasten emotionaalisten ja sosiaalisten taitojen ke-

hittäjänä. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi vähennetään kiusaamista, aktivoidaan koulupudokkaita, annetaan varhaista tukea oppimisvaikeuksiin, vahvistetaan koulua lasten harrastusympäristönä aamu- ja iltapäivätoimintaa kehittämällä sekä tuetaan lasten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia koulutyön kehittämiseksi. Koululaisten kerhotoimintaa monipuolistetaan. Koulun ja kodin yhteistyötä tiivistetään.

Saamenkielisten oppilaiden mahdollisuuksia osallistua esi- ja perusopetukseen sekä lukiokoulutukseen omalla äidinkielellään tuetaan. Romanioppilaiden oman kulttuurin säilyttämistä, kielen kehittymistä ja koulutukseen osallistumista parannetaan.

Ryhdytään toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että kaikilla pienillä koululaisilla on mahdollisuus saada aamu- ja iltapäivätoimintapaikka. Arvioidaan koululaisten aamuja iltapäivätoiminnan lainsäädännön toimivuutta ja toiminnan laatua. Arvioinnissa selvitetään, miksi toiminta ei ole aiemmin asetettujen tavoitteiden laajuista. Lisäksi selvitetään, miten avustusjärjestelmä, kilpailuttaminen ja sopimusten määräaikaisuus vaikuttavat kolmannen sektorin mahdollisuuksiin järjestää toimintaa sekä sitä, millaisin toimenpitein kolmannen sektorin mahdollisuuksia toiminnan järjestämiseen voidaan parantaa. Arviointi toteutetaan vuonna 2008.

Toisen kotimaisen kielen opetusta kehitetään valtioneuvoston tekemien päätösten mukaisesti.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun, oppimateriaalien ja menetelmien kehittämistä jatketaan maamme kaksikielisyyden ja molempien kansalliskielten osaamisen vahvistamiseksi. Ylioppilastutkinnon koevalintoja selvitetään vuonna 2010.

Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen on osa yleissivistystä ja elinikäisen oppimisen perustusta. Koko ikäluokalla tulee olla tietoyhteiskunnan arjessa tarvittavat tekniset valmiudet ja riittävän monella nuorella halu ja taidot kehittää tekniikkaa eteenpäin.

Monipuolisen matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen tarvetta korostetaan opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa.

Oppilaalla, jolla on lieviä oppimis- tai sopeutumisvaikeuksia, on oikeus saada erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Oppilas otetaan tai siirretään erityisopetukseen, jos hänelle ei esimerkiksi vammaisuuden, sairauden, kehityksen viivästymisen tai tunne-elämän häiriön vuoksi voida muuten antaa opetusta. Kunnissa yhä suurempi osa perusopetuksen oppilaista on määritelty erityisoppilaiksi. Erityisoppilaiden määrät vaihtelevat kunnittain ja alueittain huomattavasti. Yhtenä syynä ovat erilaiset hallinnolliset menettelytavat ja siirtopäätösten kriteerit.

Esi- ja perusopetuksen kattavan opetusministeriön erityisopetuksen strategiatyön pohjalta valmistellaan tarvittavat lainsäädännön muutokset, kehitetään erityisopetuksen hallinnollisia menettelyjä sekä opettajien perus- ja täydennyskoulutusta.

Kohdennetaan toimenpiteitä tukemaan oppimis- ja sopeutumisvaikeuksien varhaista tunnistamista ja opetusjärjestelyiden kehittämistä.

Vuosittain noin 12 500 nuorta on vaarassa jäädä julkisen koulutusjärjestelmän ulkopuolelle. Nämä ovat niitä nuoria, jotka suorittavat perusopetuksen heikoin arvosanoin, keskeyttävät perusopetuksen, eivät hakeudu toisen asteen koulutukseen tai keskeyttävät opintonsa ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Perusopetuksen suorittaneita, mutta tulevaisuuden yhteiskunnan, työelämän kehityksen ja laadukkaan elämän kan-

nalta keskeisiä tietoja ja taitoja heikosti hallitsevien oppilaiden määrä on kasvanut. Ongelmat ilmenevät koulutusväylän tai koulutusalan valinnan epävarmuutena sekä koulutuksen keskeyttämisenä.

Kehitetään perusopetuksen toimintamuotoja vastaamaan nykyistä paremmin nuorten yksilöllisiä tarpeita siten, että opiskelumenetelmät ja nuorille tarjottava tuki edesauttavat perusopetuksen loppuunsaattamista ja toisen asteen koulutukseen siirtymistä.

Laajennetaan joustavan perusopetuksen (JOPO) -toiminta kattamaan nykyistä suurempi osa perusopetuksen yläluokkien oppilaista ja toimintamallia tarjotaan myös perusopetuksen seitsemännen vuosiluokan oppilaille. Vakiinnutetaan toimintamuoto osaksi perusopetuksen yläluokkien toimintaa vuosien 2009–2011 aikana.

Laadukkaat opetusmenetelmät ja oppimisympäristöt luovat perusedellytyksiä oppimiselle ja edistävät myönteisiä oppimistuloksia. Oppimisympäristöjä tarkastellaan laajasta näkökulmasta opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden ja sisältöjen toteutumista tukevana kokonaisuutena. Oppimisympäristöjen laadun kehittämisellä pyritään oppilaiden luovuuden, sosiaalisten taitojen, innovatiivisuuden ja ongelmanratkaisukyvyn edistämiseen sekä tiedonhallinnan taitojen kehittämiseen.

Parannetaan mahdollisuuksia erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntämiseen ja opetusmenetelmien monipuolistamiseen.

Edistetään opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden ja sisältöjen toteutumista hyödyntämällä erilaisia didaktisia oppimisympäristöjä ja koulun ulkopuolisia paikkoja ja alueita oppimisympäristöinä. Hyödynnetään myös teknologian, tieto- ja viestintätekniikan sekä digitaalisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia opetuksessa.

Vakiinnutetaan koulun ja kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimen yhteistyömuotoja luontevaksi osaksi koulutyötä.

Luodaan edellytyksiä monipuoliselle opetuksen laadun kehittämistä tukevalle oppimisympäristöjä ja opetusmenetelmiä koskevalle tutkimukselle.

Kestävään elämäntapaan oppimisen ja ympäristötietoisuuden perusta luodaan esi- ja perusopetuksessa. Opetuksessa tulee kehittää valmiuksia vastuunottoon kestävästä kehityksestä sekä luonnon että ihmisten hyvinvoinnin näkökulmasta. Kehittämisen tavoitteena on oppilaiden kestävän elämäntavan omaksumiseen tarvittavien tietojen, taitojen, valmiuksien ja arvomaailman kehittyminen.

Kestävää kehitystä edistävää koulutusta vahvistetaan.

Esi- ja perusopetuksessa oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tukipalvelut ja oppilashuolto. Oppilashuollon ja opetuksen järjestämisen edellyttämien tukipalvelujen saatavuudessa ja laadussa on havaittu puutteita ja oppilashuollollisen työn painopiste on ollut liiaksi korjaavassa toiminnassa.

Oppilashuolto ja tuki- ja ohjauspalvelut turvataan koko maassa kaikille niitä tarvitseville lapsille ja nuorille lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Suunnataan toimenpiteitä oppilashuollon laadun ja palvelurakenteen kehittämiseksi sekä vakiinnuttamiseksi osaksi lasten ja nuorten palvelujärjestelmää. Vahvistetaan yhteistyön rakenteita varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä sosiaali- ja terveystoimen välillä. Oppilashuollollisen työn painopiste on ennalta ehkäisevässä toiminnassa.

Tuetaan toimenpiteitä, joiden avulla kavennetaan lasten ja nuorten terveyseroja ja edistetään terveitä elintapoja. Tavoitteena on, että koulujen ja oppilaitosten toimintakulttuuri ja sen mukaiset käytännöt kokonaisuudessaan tukevat oppilaiden ja koko henkilöstön terveyttä ja hyvinvointia.

Lasten ja nuorten median käyttö on muuttunut viimeisten vuosien aikana. Vuorovaikutteisten web-palveluiden käyttö on nopeasti lisääntynyt lasten ja nuorten keskuudessa. Edelleenkin kuitenkin televisio on lasten eniten käyttämä media. Vastuullinen ja sosiaalinen internetin käyttö, mediasisältöjen kriittinen arviointi, kaupallisen ja ei-kaupallisen viestinnän erottaminen toisistaan, median hyöty- ja viihdekäytön erottaminen, oppimispelien hyödyntäminen ja median käytön muiden avaintaitojen hankinta edellyttävät hyvää mediakasvatusta.

Kehitetään mediakasvatusta ja -lukutaitoa edistäviä materiaaleja ja toimintamalleja oppilaitoksille. Käynnistetään kehittämistoimia mediakasvatuksen tasa-arvoisen saatavuuden ja opettajien mediakasvatustaitojen parantamiseksi.

Kansainvälisesti tarkasteltuna suomalaiset lapset ja nuoret kokevat vaikutusmahdollisuutensa koulussa vähäisiksi. Koulun yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää oppilaiden vaikutusmahdollisuuksien ja osallisuuden vahvistamista koulutyön suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Oppilaiden ja opiskelijoiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia lisäävät rakenteet vakiinnutetaan osaksi koulujen ja oppilaitosten toimintamuotoja.

Lukiokoulutuksen tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet uudistettiin ja niiden mukaiseen opetukseen siirryttiin asteittain 1.8.2005 lukien. Ne mahdollistavat lukiolle varsin syvällisen opintojen painottamisen, eri oppilaitosmuotojen yhteistyön ja oppilaitoksen profiloimisen.

Suullisen kielitaidon opiskelu vahvistuu, kun A-kielissä ja B1-kielessä yksi syventävä valtakunnallinen kurssi muutetaan suullisen kielitaidon kurssiksi. Suullisen kielitaidon osaaminen osana monipuolista kielitaitoa korostuu jatkossa entistä enemmän. Suullisen kielitaidon kokeita on tarjottu kouluille jo 15 vuoden ajan. Ne ovat kuitenkin kohdentuneet suhteellisen pienelle opiskelijajoukolle.

Lukion tehtävää yleissivistävänä ja jatko-opintoihin valmistavana väylänä vahvistetaan.

Arvioidaan lukion tuntijaon ja opetussuunnitelmien toimivuus. Selvitetään lukiolaisten erityisopetuksen ja tukipalvelujen tarvetta ja heidän saamiaan valmiuksia jatkoopintojen näkökulmasta.

Kehitetään valtakunnallista suullisen kielitaidon arviointia osana lukion syventävää opetusta, valmistaudutaan suullisen kielitaidon arviointiin osana pakollisia lukio-opintoja.

Laaditaan toimenpide-ehdotukset lukiokoulutuksen kehittämiseksi.

Kannustetaan koulutuksen järjestäjien yhteistyötä opiskelijan yksilöllisten valintamahdollisuuksien lisäämiseksi.

Lukio-opinnot suoritetaan pääsääntöisesti kolmessa vuodessa. Lukion valinnaisuus ja luokaton toimintamuoto yhdistettynä mahdollisuuteen hajauttaa ylioppilaskirjoituksia useammalle kirjoituskerralle ovat lisänneet opinto-ohjauksen tarvetta. Monissa kouluissa ei ole riittäviä tuki- ja ohjausmahdollisuuksia opiskelijoille.

Luokattomuuden on myös joissain tapauksissa koettu heikentävän sosiaaliseen ryhmään kuulumisen tunnetta.

Opinto-ohjauksen saatavuutta parannetaan. Opinto-ohjauksen kehittämisessä tavoitteena on yksilöllisten ohjaustarpeiden entistä parempi huomiointi. Varmistetaan opinto-ohjaajien koulutuksen riittävyys.

Tuetaan yhteisöllisten toimintamuotojen kehittämistä lukiossa.

Etälukiotoiminta on toteutettu valtakunnallisena kehittämisenä vuosina 1997–2004. Painopisteenä ovat olleet aikuisopiskelijat, joille se on parhaiten soveltunut. Nuorten lukiokoulutuksessa erilaisten etä- ja verkko-opiskelumuotojen käyttö on ollut vähäisempää. Nuorilla verkko-opiskelu soveltuu lähiopetuksen täydentäjäksi ja tukee opetustarjonnan järjestämistä esimerkiksi harvinaisimmissa kielissä ja siten edesauttaa lukiokoulutuksen saavutettavuutta. Se monipuolistaa myös opiskelijoiden opiskeluvalmiuksia ja -taitoja.

Hyödynnetään etä- ja verkko-opetusteknologiaa opetuksessa ja kehitetään opetusmenetelmiä.

Aikuisten lukiokoulutuksessa tutkintoa suorittavien opiskelijoiden määrä on ollut aleneva koulutustason kohoamisen seurauksena. Lukion aineopiskelijoiden lukumäärä on kasvanut. Kehitys jatkunee samansuuntaisena. Aikuisten perusopetus ja lukiokoulutus ovat soveltuneet monien erityisryhmien koulutustarpeisiin. Koulutus on tukenut muun muassa maahanmuuttajien integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen erityispiirteet otetaan huomioon lukiokoulutuksen kehittämisessä.

Edistetään maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden nuorten ja aikuisten lukioopintoihin hakeutumista ja niistä suoriutumista mm. vahvistamalla opetuskielen osaamista.

Opetushallitus on vahvistanut taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet musiikille, tanssille, teatteritaiteelle, visuaalisille taiteille (arkkitehtuuri, kuvataide ja käsityö) ja sirkustaiteelle. Uudet yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet on otettu käyttöön myös audiovisuaalisessa taiteessa ja sanataiteessa.

Huolehditaan taiteen perusopetuksen saatavuudesta ja monipuolisuudesta lisäämällä opetustuntikohtaista valtionosuutta eri taiteenaloilla.

Taiteen perusopetuksen arviointi toteutetaan, kun on saatu kokemuksia opetussuunnitelmauudistuksen toteutumisesta. Seurataan taiteen perusopetuksen alueellista saatavuutta ja oppilaitosverkon kehitystä. Tavoitteena on musiikki- ja taideoppilaitosten keskinäisen yhteistyön lisäksi lisääntyvä yhteistyö päiväkotien ja koulujen kanssa.

Ammatillinen koulutus

Siirtymistä perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen tuetaan edelleen. Onnistuneiden koulutusvalintojen varmistaminen edellyttää haku- ja valintamenettelyjen, ohjauksen ja tiedottamisen kehittämistä sekä valmistavan koulutuksen laajentamista.

Sähköistä haku- ja koulutustietopalvelujärjestelmää kehitetään ja laajennetaan se kattamaan myös koulutuksen järjestäjien ja hallinnon välinen sähköinen asiointi.

Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus vakiinnutetaan ja sen tarjontaa laajennetaan.

Opintojen ohjausta kehitetään edelleen. Ammattiosaamisen laadun kohottamista tukevaa ammattitaitokilpailutoimintaa edistetään.

Erityisopetusta kehitetään siten, että erityisen tuen tarpeessa olevat opiskelevat pääsääntöisesti samoissa oppimisympäristöissä muiden opiskelijoiden kanssa. Vaikeimmin vammaisten koulutuksen järjestäminen painottuu ammatillisiin erityisoppilaitoksiin.

Euroopan neuvoston ministerikomitean vuonna 1990 hyväksymissä vankilakoulutuksen suosituksissa on lähtökohtana se, että oikeus koulutukseen on perustavanlaatuinen ja tärkeä osa yksilön ja yhteisön kehitystä. Vuonna 2006 Euroopan neuvoston ministerineuvoston hyväksymissä vankisäännöissä korostetaan erityisesti nuorten vankien ja sellaisten vankien, joilla on erityisiä tarpeita, koulutusta.

Kehitetään vankien ammatillista koulutusta lisäämällä ja monipuolistamalla vangeille suunnatun ammatillisen koulutuksen tarjontaa sekä lisäämällä vankilaopetuksessa mukanaolevien ammatillisen koulutuksen järjestäjien yhteistyötä koulutuksen järjestämisessä.

Korkeakoulut

Korkeakouluopintojen suorittamista tuetaan kehittämällä opintojen ohjausta niin, että tutkinnot suoritetaan tavoiteajassa ja opiskelijat siirtyvät työelämään ja jatko-opintoihin nykyistä nopeammin.

Henkilökohtaisten opintosuunnitelmien toteutusta ja seurantaa kehitetään järjestelmälliseksi niin, että opiskelijaa voidaan tukea opintojen eri vaiheissa. Seurannan toteuttamiseksi kehitetään sähköisiä järjestelmiä.

Korkeakoulujen opiskelijavalintoja kehittämällä tavoitellaan nopeaa siirtymistä toiselta asteelta korkeakouluopintoihin. Yliopistojen opiskelijavalintoja pyritään keventämään valintayhteistyöllä.

Yliopistojen opiskelijavalinnoissa siirrytään asteittain yhteishakujärjestelmään siten, että sähköisen haun sisältävä ensimmäinen vaihe on käytössä lukuvuoden 2008–2009 valinnoista alkaen ja koko yhteishakujärjestelmä lukuvuoden 2010–2011 valinnoista alkaen. Ylioppilastodistuksen arvosanojen hyödyntämistä opiskelijavalinnoissa lisätään. Yliopistot lisäävät opiskelijavalinnoista tiedottamista erityisesti toisen asteen oppilaitoksiin.

Aikuiskoulutus

Aikuisopiskelun osuvuutta ja tehokkuutta parannetaan ottamalla käyttöön asiakaslähtöiset tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut sekä kehittämällä eri tavoin hankitun osaamisen tunnustamisjärjestelyjä.

Noste-ohjelman aikana syntyneitä hyviä käytäntöjä laajennetaan koko aikuiskoulutuksen toimintatavoiksi.

Erityisesti pienyrityksille suunnattavassa työelämän kehittämis- ja palvelutehtävässä tarvittavan osaamisen kehittymistä oppilaitoksissa tuetaan edelleen. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän toimintamallista tehdään riippumaton arviointi vuoden 2010 loppuun mennessä.

Verkko-opetusta kehitetään erityisesti alueellisen saavutettavuuden varmistamiseksi.

Yhteiskunnan eheys ja aktiivinen kansalaisuus

Vapaan sivistystyön tehtävänä on kansalaisten elinikäisen oppimisen edellytysten turvaaminen sekä yhteiskunnan eheyden, tasa-arvon, aktiivisen kansalaisuuden ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten tukeminen. Aktiivisen kansalaisuuden ja kansalaisyhteiskunnan edellytysten turvaaminen ei kuitenkaan saa olla vain vapaan sivistystyön tehtävä. Koko koulutusjärjestelmän on tuettava ihmisten kykyä toimia aktiivisina kansalaisina demokraattisessa yhteiskunnassa.

Hallitusohjelman mukaan vapaan sivistystyön toimintaedellytykset turvataan. Samalla kehitetään maahanmuuttajien ja syrjäytymisvaarassa olevien aikuisten sivistysmahdollisuuksia. Suuntaviivaohjauksen osalta hallitusohjelma sisältää linjauksen, jonka mukaan kansalais- ja työväenopistojen toiminnan painopisteet päätetään jatkossa paikallistasolla.

Ohjausjärjestelmän avulla huolehditaan siitä, että vapaan sivistystyön tarjonnasta riittävä osuus suunnataan maahanmuuttajien kielitaitoa ja yhteiskuntaan integroitumista tukevaan koulutukseen, senioriväestön osallistumista ja elämänlaatua parantavaan tarjontaan sekä muuhun syrjäytymiskehitystä estävään ja aktiivista kansalaisuutta vahvistavaan toimintaan. Opintoseteliavustusten määrää lisätään.

Jatkossakin on tarvetta turvata syrjäytymisvaarassa oleville nuorille sekä puutteellisen koulutuksen omaaville aikuisille mahdollisuus peruskouluopintojen suorittamiseen joko peruskoulussa tai kansanopistossa. Osa maahanmuuttajista on vailla luku- ja kirjoitustaitoa. Vapaan sivistystyön oppilaitosten ohella myös lukio tarjoaa maahanmuuttajaväestölle käyttökelpoisia mahdollisuuksia työelämässä tarvittavan osaamisen ja jatko-opintokelpoisuuden hankkimiseen.

Turvataan aikuisväestön mahdollisuudet peruskoulun suorittamiseen syrjäytymiskehityksen ehkäisemiseksi peruskoulussa tai kansanopistoissa. Selkiytetään ministeriöiden välistä työnjakoa ja rahoitusvastuuta luku- ja kirjoitustaidottoman maahanmuuttajaväestön koulutuksen hoitamisessa.

Opintotuki

Opintotukitoiminnan tavoitteena on opintojen aikaisen toimeentulon turvaaminen taloudellisen tuen tarpeessa oleville päätoimisille opiskelijoille. Opintotukijärjestelmää kehitetään koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta koulutusasteiden ja opiskelijoiden välisen tasa-arvon ja tehokkaan tutkinnon suorittamisen edistämiseksi. Korkeakouluopiskelijoiden opintotuen tulee erityisesti kannustaa päätoimiseen opiskeluun ja edistää opiskeluaikojen lyhenemistä. Opintotuen mitoitusta tulee tarkistaa säännöllisesti elinkustannusten kehityksen perusteella tuen riittävyyden takaamiseksi. Opintotukea ja muuta toimeentulon turvaamiseen tarkoitettuja tukimuotoja tulee lisäksi yhteen sovittaa omaehtoiseen koulutukseen hakeutumisen edistämiseksi ja opintotuen riittämättömyydestä aiheutuvien opintojen keskeyttämisten vähentämiseksi.

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta, jossa ehdotetaan hallitusohjelman edellyttämällä tavalla opintorahojen korottamista kaikilla koulutusasteilla 15 prosentilla ja vähintään 16 eurolla 1.8.2008 lukien ja opiskelijan omien tulorajojen korottamista 1.1.2008 lukien 30 prosentilla. Tasoltaan riittävä opintotuki edistää opintoihin hakeutumista ja tehokasta opiskelua.

Opintotuen mitoitusta ja opintotukea myönnettäessä sovellettavia tulorajoja tulisi tarkistaa säännöllisesti elinkustannusten kehityksen perusteella tuen riittävyyden takaamiseksi.

Noin 8 prosentilla täysikäisistä opiskelijoista on lapsia. Lasten saaminen opiskeluaikana merkitsee sellaisia taloudellisia rasitteita, joita opintotuki ei pysty kattamaan. Taloudellisia vaikeuksia on erityisesti yksinhuoltajilla ja silloin, kun molemmat vanhemmat opiskelevat. Opintotuki poikkeaa muista syyperusteisista etuuksista siten, että sitä myönnettäessä ei oteta erikseen huomioon hakijan perhetilannetta tai lasten lukumäärää. Myöskään opintotuen tuloharkintaan ei vaikuta se, onko opiskelijalla huollettavia lapsia. Lähtökohtana on ollut, että lasten elatuksesta aiheutuvat kustannukset kuuluvat perhepolitiikan kautta hoidettavaksi ja opintotuen tehtävänä on yksilön kouluttautumisen tukeminen. Perheellisille opiskelijoille voidaan myöntää opintotuen lisäksi asumiskustannuksiin asumistukilain (408/1975) mukaista asumistukea, jota myönnettäessä otetaan huomioon ruokakunnan koko ja tulot.

Selvitetään edellytykset esimerkiksi opintotukea kehittämällä parantaa niiden opiskelijoiden taloudellista toimeentuloa ja opiskeluedellytyksiä, joilla on huollettavanaan alaikäisiä lapsia.

Opintotuen tarveharkinnassa on koulutusasteiden välillä eroa: korkeakouluopiskelijoiden kohdalla vanhempien tuloja ei oteta huomioon, mutta toisen asteen opiskelussa vanhempien tulot vaikuttavat 20 vuoden ikään asti. Vanhempiensa luona asuvien ja alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden opintorahan perusmäärät ovat pieniä verrattuna muuhun nuorten toimeentuloturvaan. Yhdestä lapsesta maksettava lapsilisä on 100 euroa kuukaudessa. Tasoltaan opintorahaa paremman, ilman tarveharkintaa maksettavan lapsilisän maksaminen päättyy toisen asteen opintojen alkuvaiheessa. Työmarkkinatukea maksetaan alle 25-vuotiaille työharjoittelun ajalle 580 euroa kuukaudessa ja toimeentulotuen perusmäärä on yksin asuvalla 382,70 euroa kuukaudessa.

Selvitetään mahdollisuus luopua vanhempien tulojen perusteella tapahtuvasta tarveharkinnasta silloin, kun opiskelija asuu muualla kuin vanhempiensa luona ja on täyttänyt 18 vuotta.

Nuorten opintotukea selkeytetään ja tasoa parannetaan koulutukseen kannustamiseksi. Tavoitteena on, että opintoraha olisi vähintään lapsilisän tasolla.

Opintotuen asumislisän vuokrarajaa on tarkistettu viimeksi 1.11.2005 lukien. Yli puolella asumislisän saajista vuokran määrä ylittää nykyisen vuokrakaton. Asumislisän vuokraraja on pyritty pitämään samalla tasolla asumistuen yksin asuvan osa-asunnon normin kanssa.

Asumislisää myönnettäessä otetaan huomioon puolison tulot. Puolison tulojen huomioon ottamisesta aiheutuva hallinnollisen työn määrä on suuri, koska avioliitonomaisissa olosuhteissa elävien määrittely on hankalaa. Yhdessä asuvat nuoret eivät käytännössä aina koe, että yhdessä asuminen edellyttää myös toisen taloudellista avustamista.

Seurataan muiden asumisen tukijärjestelmien kehitystä ja korotetaan tarvittaessa asumislisän vuokrarajaa.

Luovutaan puolison tulojen perusteella tehtävästä tarveharkinnasta asumislisää myönnettäessä.

Korkoavustuksen tulorajaa on korotettu edellisen kerran vuonna 1996. Tulorajan suuruus on 775 euroa kuukaudessa. Osalla opintolainansaajista voi esimerkiksi työttömyyden vuoksi olla taloudellisia vaikeuksia opintolainan takaisinmaksun vaiheessa. Korkoavustuksen tulorajojen tulisi olla riittävän korkealla tasolla, jotta lainan ottaminen olisi opiskelijalle turvallista myös riskitilanteiden varalta. Korkoavustuksen tulorajojen korottaminen vähentää riskiä opintolainojen joutumisesta valtion takausvastuun perusteella maksettaviksi ja vähentää tästä aiheutuvia valtion menoja.

Korotetaan korkoavustuksen tulorajaa.

Opintolainan käyttö on vähäistä verrattuna opintorahan ja asumislisän käyttöön. Opiskelijat valitsevat usein mieluummin työssäkäynnin kuin opintolainan nostamisen toimeentulonsa turvaamiseksi.

Tiedotetaan opintolainan takaisinmaksun joustavuudesta, opintolainan korkojen vähennysoikeudesta verotuksessa ja opintolainavähennyksestä.

Opintolainavähennykseen ovat oikeutettuja määräajassa 1.8.2005 tai sen jälkeen korkeakouluopinnot aloittaneilla ja määräajassa tutkintonsa suorittaneet verovelvolliset. Etuuden määrä on 30 prosenttia opintolainan 2 500 euroa ylittävästä määrästä. Opintolainavähennyksen käytöstä saadaan tietoa sitä mukaan kun etuu-

den piiriin tulevat valmistuvat. Käytännössä valmistuminen ajoittuu vuoteen 2009 ja sitä seuraaviin vuosiin.

Seurataan opintolainavähennyksen käyttöönoton vaikutusta lainan ottamiseen ja tarvittaessa kehitetään opintolainavähennystä edelleen.

Korkeakouluopiskelijoiden ateriatukeen oikeuttavan aterian enimmäishintoja ja muualla kuin korkeakoulun tiloissa sijaitsevan opiskelijaravintolan pitäjälle maksettavan ylimääräisen ateriatuen enimmäismäärää on tarpeellista korottaa alan kustannuskehityksen perusteella.

Opiskelija-aterioiden enimmäishintaa ja ylimääräisen ateriatuen enimmäismäärää tulisi tarkistaa alan kustannuskehityksen perusteella ja samalla tulisi tarkistaa ateriatuen määrää.

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoille on myönnetty koulumatkatukea vuodesta 1997 lähtien. Eduskunnan valtioneuvoston koulutuspoliittisen selonteosta antamaan kirjelmään sisältyy lausuma siitä, että koulumatkatuesta ja järjestelmän toimivuudesta tehdään kokonaisarvio ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin järjestelmän epäkohtien poistamiseksi.

Koulumatkatukijärjestelmän toimivuus arvioidaan ja tehdään sen perusteella tarvittavia kehittämisehdotuksia.

Opetushenkilöstö

Määrälliset opettajatarpeet

Nykyisen väestökehityksen vuoksi opettajankoulutuksessa varaudutaan siihen, että opettajatarpeet vähenevät vuosikymmenen vaihteessa ja sen jälkeen. Nopeimmin opettajatarpeiden väheneminen vaikuttaa lastentarhan- ja luokanopettajakoulutuksen määrällisiin tarpeisiin. Aineenopetuksen opettajatarpeet vähenevät ensi vuosikymmenen alussa. Erityisopetuksen ja varsinkin oppilaan- ja opinto-ohjauksen henkilöstötarpeet kasvavat. Ammatillisessa koulutuksessa eniten opettajatarpeita on tekniikan ja liikenteen alalla opettajakunnan ikärakenteen vuoksi. Aikuiskoulutuksen opettajatarpeet kasvavat. Kaikkien oppilaitosmuotojen opettajatarpeisiin vaikuttavat maahanmuuttopoliittiset ratkaisut. Keskeinen tavoite on turvata riittävä pätevien opettajien määrä kaikilla koulutusasteilla.

Valtakunnallisen opettajatilanteen ja ennakointitietojen perusteella luokanopettajakoulutuksen aloituspaikkatarve on 830–840 vuosina 2008–2009. Vuosina 2010–2012 tarvittava aloituspaikkojen määrä on 740–760. Erityisopetuksen (ml. erityislastentarhanopettajaopinnot) ja ohjauksen tehtäviin suuntautuvien opintojen aloittajia tulee vuosina 2008–2012 olla yhteensä vähintään 650 henkilöä vuodessa. Opettajan pedagogisten opintojen vuosittainen tarve on vuosina 2008–2009 noin 1 550. Vuosina 2010–2012 pedagogisten opintojen vuosittainen tarve on noin 1 300. Lastentarhanopettajakoulutuksen vuosittainen aloituspaikkatarve on 390–420 vuosina 2008–2009 ja 360–390 vuosina 2010–2012. Ammatillisen opettajankoulutuksen, erityisopettajakoulutuksen ja opinto-ohjaajakoulutuksen vuosittainen aloituspaikkatarve on 1 700. Ammatillisessa opettajakoulutuksessa painotetaan erityisesti tekniikan ja liikenteen alan opettajankoulutusta. Tarve tulee arvioida uudelleen, mikäli kelpoisuusvaatimuksia muutetaan.

Seuraava valtakunnallinen opettajatilastointi suoritetaan vuonna 2008. Siihen sisältyvät lastentarhanopettajatarpeet ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksesta aiheutuvat opettajatarpeet. Määrällisten ja sisällöllisten opettajatarpeiden ennakointi toteutetaan vuonna 2010.

Opettajankoulutuksen rakenteellisen kehittämisen tavoitteena on tiivis yhteistyö lastentarhan-, luokan- ja aineenopettajakoulutuksen välillä, opettajankoulutuksen tutkimusyhteistyön monipuolistuminen ja tutkijayhteisöjen toimintaedellytysten paraneminen sekä sivuainevalintojen monipuolistaminen.

Käynnistetään toimet maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja aikuisten opetuksen edellyttämän opettajatarpeen tyydyttämiseksi. Erityisopetuksen ja opinto-ohjauksen kasvavat henkilöstötarpeet sekä kielivähemmistöjen opettajatarpeet otetaan huomioon opettajankoulutuksen mitoituksessa ja voimavaroissa.

Opettajankoulutuksen kehittäminen

Yliopistojen ja ammatillisten opettajakorkeakoulujen opettajankoulutuksessa keskeisiä kehittämiskohteita ovat opiskelijavalinnat ja pedagogiset opinnot.

Valintatutkimuksen ja -koulutuksen avulla kehitetään soveltuvuuden ja sitoutuneisuuden arviointia. Yliopistot kehittävät valinta- ja koulutusmalleja, jotka mahdollistavat opettajankoulutukseen hakeutumisen yliopisto-opintojen eri vaiheissa, tutkinnon suorittamisen jälkeen ja myös muista ammateista. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden mahdollisuuksia osallistua opettajankoulutukseen parannetaan. Ammatillisen opettajankoulutuksen valintoja kehitettäessä selvitetään, miten soveltuvuus ja sitoutuneisuus opettajan työhön voidaan ottaa valinnoissa huomioon.

Yliopistot monipuolistavat opettajankoulutukseen kuuluvaa ohjattua harjoittelua yhteistyössä kuntien koulutoimen kanssa. Oppilaitosten kehittämistä ja johtamista koskevia sisältöjä lisätään ja vahvistetaan opettajankoulutuksessa. Tietotekniseen osaamisen kiinnitetään erityistä huomiota. Ammatillisessa opettajankoulutuksessa painottuvat erityisesti vuorovaikutus ja yhteistyö työelämän kanssa.

Opetushenkilöstön perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksessa huomioidaan tarpeet lisätä tietoa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta.

Opetushenkilöstön täydennyskoulutus

Oman ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen on opettajan oikeus ja velvollisuus. Opetushenkilöstön täydennyskoulutuksesta vastaa ensisijaisesti työnantaja. Opetushenkilöstön pedagogisista ja muista kelpoisuuden tuottavista opinnoista vastaa valtio. Valtio rahoittaa myös koulutuspoliittisesti merkittävää täydennyskoulutusta.

Koulutuksen järjestäjille säädetään velvoite huolehtia siitä, että henkilöstö saa säännöllisesti ammatillista osaamista parantavaa täydennyskoulutusta. Uudistus valmistellaan yhteistyössä koulutuksen järjestäjien ja työmarkkinaosapuolten kanssa siten, että se voidaan ottaa huomioon valtion vuoden 2009 talousarviossa.

Opetusministeriö käynnistää laajan verkostohankkeen opetus- ja kasvatushenkilöstön työolosuhteiden laadulliseksi kehittämiseksi.

Opettajien täydennyskoulutuksen suunnitelmallisuutta ja alueellista täydennyskoulutusyhteistyötä edistetään.

Valtion rahoittaman opetustoimen henkilöstökoulutuksen voimavaroja lisätään. Tarjonnassa painottuvat työyhteisökohtainen koulutus ja oppilaitosten kehittämistyön monipuolinen tuki. Voimavaroja kohdennetaan myös täydennyskoulutuksen ja oppilaitosten kehittämistyön valtakunnallisten ja alueellisten verkostojen toimintaan. Oppilaitosjohdon koulutusta kehitetään. Laadun ja vaikuttavuuden arviointi liitetään osaksi täydennyskoulutuksen seurantaa.

Opetushenkilöstön jatko- ja täydennyskoulutusta kohdennetaan koulutukseen, joka

- *luo valmiuksia osallistuvien, aktiivisten ja toiminnallisten työtapojen sekä erilaisten oppimisympäristöjen käyttöönottamiseen,*
- *parantaa opetushenkilöstön valmiuksia kohdata erilaisia oppijoita,*

- kehittää monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa tarvittavia valmiuksia ja maahanmuuttajien opetusta,
- kehittää verkko-opetustaitoja.

Opetushallinnon tehtäviä ja täydennyskoulutusta toteuttavien organisaatioiden työnjakoa opetustoimen henkilöstökoulutuksessa täsmennetään ja selkiytetään. Opetusalan koulutuskeskuksen asema ja tehtävät uudistetaan.

Opetusministeriö perustaa opetustoimen henkilöstökoulutuksen neuvottelukunnan valtakunnallisten kehittämistoimien koordinoimiseksi.

Tietoon perustuvan päätöksenteon tukeminen

Koulutusjärjestelmälle asetettavien tavoitteiden tehokkaan toteuttamisen, seurannan ja vaikutusten arvioinnin kannalta on tärkeää, että koulutusjärjestelmästä ja ympäristötekijöistä on olemassa riittävästi hyvin analysoitua tietoa. Koulutuspoliittista päätöksentekoa helpottaa se, että tehtävien ratkaisujen seurauksia voidaan jo edeltä käsin mahdollisimman kattavasti arvioida. Kattava ja monipuolinen tietopohja edesauttaa koulutus- ja tiedejärjestelmän toimivuuden hahmottamista poliittisen päätöksenteon tueksi, helpottaa tehtävien ratkaisujen vaikutusten arvioita ja luo edellytyksiä korkeatasoiselle lainsäädäntötyölle. Koulutusta koskeva tietopohja on viimeisten vuosien aikana kehittynyt voimakkaasti.

Koulutusta ja opiskelijoita koskeva perustietotuotanto kerätään Tilastokeskuksessa. Näitä tietoja hyödyntää Opetushallitus laajaa yleisöä palvelevissa tietokannoissa ja informoinnissa sekä opetusministeriö mm. eri sektoreiden tulosohjauksessa. Lisäksi tutkimuslaitokset tuottavat koulutusta ja koulutusjärjestelmää koskevaa tietoa. Kehittämistarpeita on mm. kieliryhmittäisen tiedon saatavuudessa.

Koulutuksen tietotuotantoa kehitetään tavoitteena tietojen käytettävyyden ja hyödynnettävyyden paraneminen.

Koulutuksen ja korkeakoulujen arvioinnilla on tärkeä rooli päätöksenteossa tarvittavan tiedon tuottamisessa. Arvioinnin keskeisenä tavoitteena on kehittää koulutusta ja tukea oppimista, varmistaa koulutuksen laatua sekä tuottaa koulutuksen paikallisessa, alueellisessa ja valtakunnallisessa kehittämistyössä ja päätöksenteossa sekä kansainvälisessä vertailussa tarvittavaa tietoa. Arvioinnit tuottavat lisäksi tietoa opiskelijoille ja heidän huoltajilleen opintoja koskevien valintojen perusteeksi.

Aikuiskoulutusta rahoittavat ja aikuiskoulutukseen osallistumista tukevat useat ministeriöt. Aikuiskoulutusta rahoittavat myös työnantajat henkilöstökoulutuksena. Jotta aikuiskoulutuksen arviointi voi tuottaa päätöksentekoa riittävän monipuolisesti tukevaa tietoa, sen on otettava huomioon aikuiskoulutuksen toteuttajien ja aikuiskoulutukseen vaikuttavien intressien moninaisuus.

Koulutuksen ulkopuolista arviointitoimintaa koskevat ratkaisut ml. Opetushallituksen rooli koulutuksen arvioinnissa tehdään vuoden 2008 aikana.

Koulutuksen ulkopuolisen arviointitoiminnan vaikuttavuutta, vakautta ja ennakoitavuutta lisätään. Opetusministeriö laatii määräajoin kansallisen arviointisuunnitelman.

Koulutuksen ulkopuolisen arvioinnin painopisteinä ovat koulutuksen vaikuttavuus, laatu, tehokkuus ja taloudellisuus. Erityisenä seurannan kohteena ovat kunta- ja palvelurakenneuudistuksen vaikutukset.

Aikuiskoulutuspolitiikan ja elinikäisen oppimisen edellytyksiä koskevaan arviointiin kehitetään yhteistyössä eri ministeriöiden ja intressijärjestöjen kanssa horisontaalisesti kattavia malleja.

Koulutusta koskeva kansainvälinen indikaattorituotanto lisääntyy jatkuvasti. Kansainvälisesti vertailukelpoiset indikaattorit mahdollistavat koulutusjärjestelmän toimivuuden analyysin kansallista tasoa laajemmassa viitekehyksessä. Samalla ne kuitenkin ohjaavat keskustelua. On tärkeää pyrkiä vaikuttamaan kansainväliseen koulutusta koskevaan tietotuotantoon yhtäältä siten, että tuotettavat indikaattorit ovat relevantteja kansallisen kehittämisen suhteen ja toisaalta siten, että kansalliset piirteet tulevat niissä riittävästi huomioon otetuiksi.

Osallistutaan aktiivisesti kansainväliseen indikaattorituotantoon ja edistetään tulosten hyödyntämistä kansallisen koulutusjärjestelmän kehittämisessä.

Koulutustarpeiden ennakointi on kehittymässä yhä merkittävämmäksi tiedontuotannon muodoksi. Työmarkkinoiden ja työelämän nopean muutoksen takia nykymuotoisen ennakoinnin rinnalle tarvitaan ennakointia, joka keskittyy ammattien muutoksen ja niiden koulutuksen sisältöihin liittyvien kytkentöjen analyysiin.

Koulutus- ja osaamistarpeiden ennakoinnissa erityisenä painopisteenä kehitetään ns. laadullista ennakointia. Ennakoinnin tulosten hyödynnettävyyttä lisätään ja yhteyksiä koulutusjärjestelmän strategiseen ohjaukseen vahvistetaan.

Opetushallitus tuottaa sekä määrällistä että laadullista ennakointia sekä toimii alueellisen ennakoinnin tukena.

Opetusministeriö kutsuu vuoden 2008 aikana koulutuksen sidosryhmien edustajat ja asiantuntijat laaja-alaiseen foorumiin keskustelemaan koulutuksen pitkän aikavälin kehittämistarpeista ja -tavoitteista.

Koulutus- ja tiedejärjestelmän kehittämiseksi ja alan tutkimuksen edistämiseksi on tärkeää, että koulutusta ja tiedettä koskevaa tutkimusta toteutetaan runsaasti sekä erillisissä tutkimuslaitoksissa että yliopistojen ainelaitoksissa. Koulutusta koskevan tutkimuksen tulee olla monipuolista kattaen sekä kasvatustieteellisen tutkimuksen että koulutusta koskevan tutkimuksen muilla tieteenaloilla, kuten psykologiassa, yhteiskuntatieteissä ja taloustieteessä. Päätöksentekoa suoraan tukevan tutkimuksen lisäksi huolehditaan siitä, että käytössä on riittävästi voimavaroja perustutkimukseen.

Osana sektoritutkimusohjelmaa sekä osana tiedelaitosten perusrahoitusta huolehditaan siitä, että koulutusta ja tiedettä koskevaa tutkimusta tuotetaan runsaasti ja että se on laadultaan kansainvälisesti korkeatasoista.

Liitteet

Liite 1. Väestön koulutustaso: tavoitteet 2015 ja 2020

	2005	*Tavoite 2015*	*Tavoite 2020*
Perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus			
- 25–34-vuotiaista	85 %	92,5 %	95 %
- 25–64-vuotiaista	76 %	85 %	90 %
Ylioppilastutkinnon suorittaneiden osuus (ml. am perustutkintoa ja ylioppilastutkintoa samanaikaisesti suorittavat)			
- 20–24-vuotiaista	51 %	52 %	53 %
- 25–34-vuotiaista	46 %	49 %	52 %
- 25–64-vuotiaista	32 %	41 %	45 %
Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus (ml. opistoaste)			
- 25–34-vuotiaista	45 %	45 %	46 %
- 25–64-vuotiaista	52 %	52 %	51 %
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus			
- 25–34-vuotiaista	28 %	38,5 %	42 %
- 25–64-vuotiaista	19 %	25 %	30 %
Ammatillisen tai korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus			
- 25–34-vuotiaista	73 %	83,5 %	88 %
- 25–64-vuotiaista	71 %	77 %	81 %
Tutkijakoulutuksen suorittaneiden osuus			
- 25–34-vuotiaista	0,5 %	0,8 %	1,0 %
- 35–39-vuotiaista	1,1 %	1,4 %	1,7 %
- 25–64-vuotiaista	0,9 %	1,2 %	1,5 %

- Perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneissa mukana kaikki toisen asteen, opistoasteen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneet.
- Ylioppilastutkinnon suorittaneissa mukana kaikki ko. tutkinnon suorittaneet vaikka heillä olisi myös jokin muu tutkinto (esim. toisen asteen ammatillinen tutkinto tai korkea-asteen tutkinto).
- Ammatillisen tutkinnon suorittaneissa mukana enintään toisen asteen ammatillisen tutkinnon tai opistoasteen suorittaneet; ei siis henkilöitä, joilla on sekä ammatillinen tutkinto että korkea-asteen tutkinto.
- Korkea-asteen tutkinnon suorittaneissa mukana ammattikorkeakoulututkinnon, ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon sekä alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet

Liite 2. Koulutusaloittain esitetyt aloittajatavoitteet opintoaloittain eriteltyinä

KOULUTUSALA **Opintoala** Koulutussektori	*Tavoite 2012*	*Uudet opiskelijat 2006* [1]
HUMANISTINEN JA KASVATUSALA	5 480	5 792
Vapaa-aika ja nuorisotyö		
Ammatillinen peruskoulutus	450	475
Ammattikorkeakoulu	300	225
Kielitieteet		
Ammatillinen peruskoulutus	50	27
Ammattikorkeakoulu	50	59
Yliopisto	1 300	1 584
Historia ja arkeologia		
Yliopisto	280	340
Filosofia		
Yliopisto	70	98
Kasvatustieteet ja psykologia		
Yliopisto	830	957
Opetus- ja kasvatustyö		
Ammatillinen peruskoulutus	350	342
Yliopisto	1 400	1 252
Teologia		
Yliopisto	300	323
Muu humanistisen ja kasvatusalan koulutus		
Yliopisto	100	110
KULTTUURIALA	5 170	7 780
Käsi- ja taideteollisuus		
Ammatillinen peruskoulutus	1 300	2 172
Ammattikorkeakoulu	500	691
Yliopisto	320	383
Viestintä- ja informaatiotieteet		
Ammatillinen peruskoulutus	700	1 326
Ammattikorkeakoulu	500	833
Yliopisto	300	253
Kirjallisuus		
Yliopisto	150	176
Teatteri ja tanssi		
Ammatillinen peruskoulutus	20	61
Ammattikorkeakoulu	80	110
Yliopisto	60	71
Musiikki		
Ammatillinen peruskoulutus	250	342
Ammattikorkeakoulu	300	368
Yliopisto	250	276
Kuvataide		
Ammattikorkeakoulu	120	157
Yliopisto	50	44
Kulttuurin- ja taiteiden tutkimus		
Yliopisto	170	341
Muu kulttuurialan koulutus		
Ammattikorkeakoulu	100	175
YHTEISKUNTATIET., LIIKETAL. JA HALLINNON ALA	14 620	15 331
Liiketalous ja kauppa		
Ammatillinen peruskoulutus	5 200	5 238
Ammattikorkeakoulu	4 600	5 068
Yliopisto	2 400	2 533
Kansantalous		
Yliopisto	150	185
Hallinto		
Ammattikorkeakoulu	200	206
Yliopisto	350	411
Tilastotiede		
Yliopisto	50	71
Sosiaalitieteet		
Yliopisto	870	728
Politiikkatieteet		
Yliopisto	200	330
Oikeustiede		
Yliopisto	600	506
Muu yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnonalan koulutus		
Yliopisto	-	55

KOULUTUSALA **Opintoala** Koulutussektori	*Tavoite 2012*	*Uudet opiskelijat 2006*[1]
LUONNONTIETEET	6 100	6 913
Matematiikka		
Yliopisto	500	633
Tietojenkäsittely		
Ammatillinen peruskoulutus	1 500	2 177
Ammattikorkeakoulu	1 500	1 421
Yliopisto	1 000	927
Geo-, avaruus- ja tähtitieteet		
Yliopisto	90	71
Fysiikka		
Yliopisto	450	421
Kemia		
Yliopisto	400	441
Biologia		
Yliopisto	550	622
Maantiede		
Yliopisto	110	156
Muu luonnontieteiden koulutus		
Yliopisto	-	44
TEKNIIKKA JA LIIKENNE	32 000	31 511
Arkkitehtuuri ja rakentaminen		
Ammatillinen peruskoulutus	4 200	3 697
Ammattikorkeakoulu	1 400	1 208
Yliopisto	550	428
Kone-, metalli- ja energiatekniikka		
Ammatillinen peruskoulutus	4 200	3 127
Ammattikorkeakoulu	1 250	1 209
Yliopisto	580	622
Sähkö- ja automaatiotekniikka		
Ammatillinen peruskoulutus	4 000	4 259
Ammattikorkeakoulu	1 200	957
Yliopisto	720	824
Tieto- ja tietoliikennetekniikka		
Ammatillinen peruskoulutus	200	-
Ammattikorkeakoulu	1 400	2 048
Yliopisto	720	881
Graafinen ja viestintätekniikka		
Ammatillinen peruskoulutus	450	334
Ammattikorkeakoulu	100	260
Elintarvikeala ja biotekniikka		
Ammatillinen peruskoulutus	550	663
Ammattikorkeakoulu	150	195
Yliopisto	80	114
Prosessi-, kemian- ja materiaalitekniikka		
Ammatillinen peruskoulutus	2 800	2 716
Ammattikorkeakoulu	500	654
Yliopisto	430	482
Tekstiili- ja vaatetustekniikka		
Ammatillinen peruskoulutus	600	716
Ammattikorkeakoulu	50	73
Yliopisto	20	28
Ajoneuvo- ja kuljetustekniikka		
Ammatillinen peruskoulutus	4 000	3 496
Ammattikorkeakoulu	600	605
Tuotantotalous		
Ammattikorkeakoulu	100	318
Yliopisto	300	355
Muu tekniikan ja liikenteen alan koulutus		
Ammatillinen peruskoulutus	500	647
Ammattikorkeakoulu	200	451
Yliopisto	100	150
LUONNONVARA- JA YMPÄRISTÖALA	3 940	3 912
Maatilatalous		
Ammatillinen peruskoulutus	1 500	1 109
Ammattikorkeakoulu	450	293
Yliopisto	120	121
Puutarhatalous		
Ammatillinen peruskoulutus	550	585
Ammattikorkeakoulu	150	116
Kalatalous		
Ammatillinen peruskoulutus	50	33
Ammattikorkeakoulu	20	27
Metsätalous		
Ammatillinen peruskoulutus	500	696
Ammattikorkeakoulu	250	268
Yliopisto	90	140

KOULUTUSALA **Opintoala** Koulutussektori	*Tavoite 2012*	*Uudet opiskelijat 2006* [1]
Luonto- ja ympäristöala		
Ammatillinen peruskoulutus	100	272
Ammattikorkeakoulu	30	61
Yliopisto	130	133
Muu luonnonvara- ja ympäristöalan koulutus		
Ammatillinen peruskoulutus	-	46
Yliopisto	-	12
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA	18 000	14 987
Sosiaaliala		
Ammattikorkeakoulu	1 700	1 655
Terveysala		
Ammattikorkeakoulu	3 800	3 287
Yliopisto	350	438
Sosiaali- ja terveysala (alojen yhteiset ohjelmat)		
Ammatillinen peruskoulutus	7 400	5 131
Ammattikorkeakoulu	20	38
Hammaslääketiede ja muu hammashuolto		
Ammatillinen peruskoulutus	50	26
Ammattikorkeakoulu	150	125
Yliopisto	160	112
Kuntoutus ja liikunta		
Ammatillinen peruskoulutus	300	238
Ammattikorkeakoulu	700	824
Yliopisto	150	119
Tekniset terveyspalvelut		
Ammattikorkeakoulu	730	474
Farmasia ja muu lääkehuolto		
Ammatillinen peruskoulutus	250	94
Yliopisto	420	301
Lääketiede		
Yliopisto	700	648 [2]
Eläinlääketiede		
Yliopisto	70	39
Kauneudenhoitoala		
Ammatillinen peruskoulutus	1 000	1 396
Ammattikorkeakoulu	50	42
MATKAILU-, RAVITSEMIS- JA TALOUSALA	7 600	8 408
Matkailuala		
Ammatillinen peruskoulutus	700	1 006
Ammattikorkeakoulu	550	843
Yliopisto	50	49
Majoitus- ja ravitsemisala		
Ammatillinen peruskoulutus	5 000	5 077
Ammattikorkeakoulu	450	421
Kotitalous- ja kuluttajapalvelut		
Ammatillinen peruskoulutus	300	367
Ammattikorkeakoulu	100	20
Yliopisto	50	11
Puhdistuspalvelut		
Ammatillinen peruskoulutus	200	121
Muu matkailu-, ravitsemis- ja talousalan koulutus		
Ammatillinen peruskoulutus	1	106
Ammattikorkeakoulu	200	387
YHTEENSÄ	92 910	94 634

1) Uudet opiskelijat vuonna 2006 opetussuunnitelmaperusteisessa ammatillisessa koulutuksessa (Tilastokeskus), ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa nuorten koulutuksessa (AMKOTA) sekä alempaan ja ylempään korkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa (Tilastokeskus).
2) Hammaslääketieteen ja lääketieteen uudet opiskelijat ovat opiskelupaikan vastaanottaneita (HAREK).

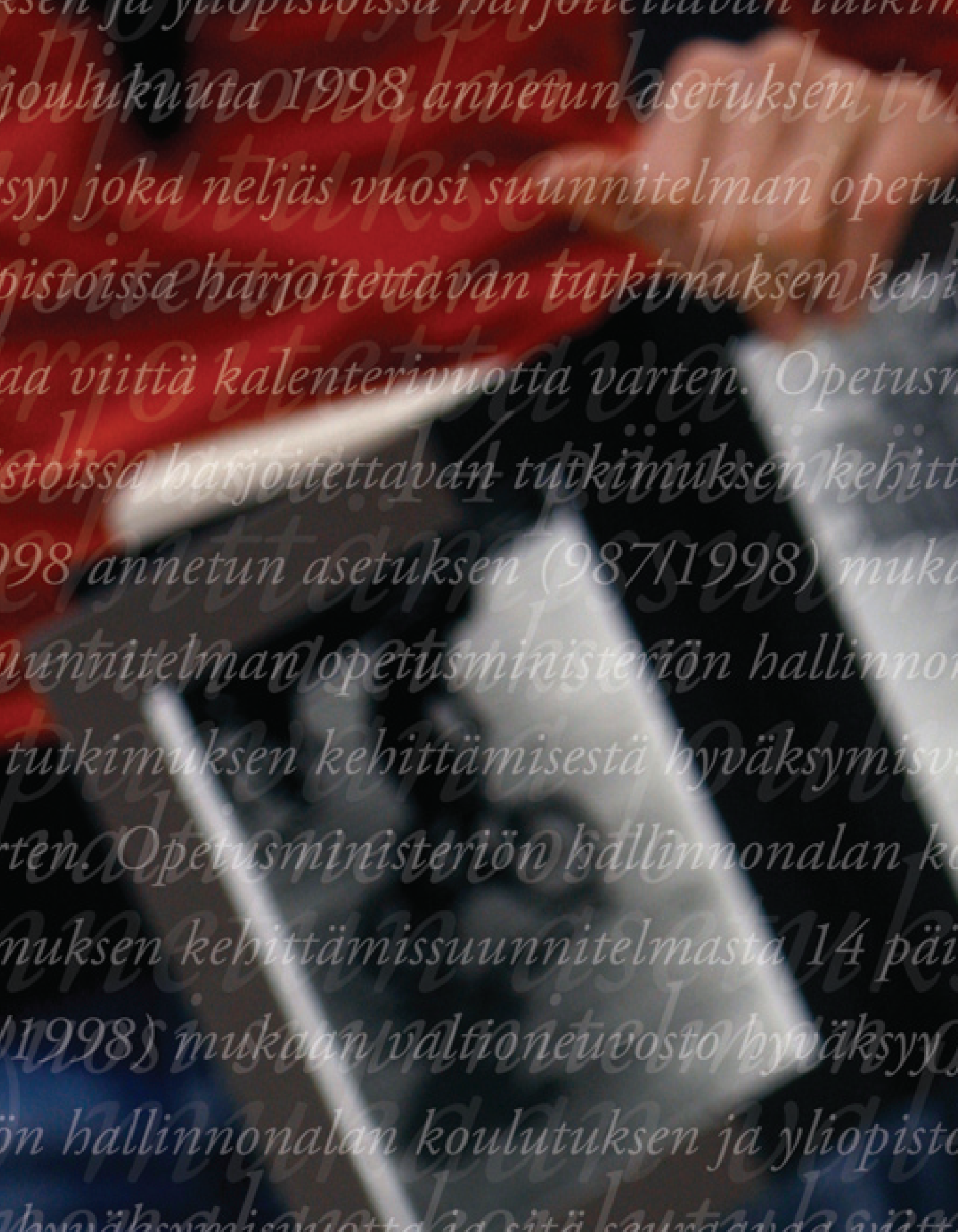

Opetusministeriön julkaisuja 2008:9

ISSN:1458-8110 | ISBN: 978-952-485-506-8 | ISBN: 978-952-485-507-5 (PDF)

Ilme: Ahoy | Valokuvat: Liisa Takala, Kansikuva Gorilla | Paino: Yliopistopaino, 2008

Opetusministeriö

Undervisningsministeriet

Ministry of Education

Ministère de l'Education

Julkaisumyynti / Bokförsäljning

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet
PL 4 / PB 4 (Vuorikatu 3 / Berggatan 3)
00014 Helsingin Yliopisto / Helsingfors Universitet
puhelin / telefon (09) 7010 2363
faksi / fax (09) 7010 2374
books@yopaino.helsinki.fi
www.yliopistopaino.helsinki.fi

Opetusministeriön julkaisuja 2008:9

ISSN:1458-8110
ISBN: 978-952-485-506-8
ISBN: 978-952-485-507-5 (PDF)